



## JAARVERSLAG 2008

Directie Arbeidszaken Nederlandse Antillen	Willemstad, september 2009
---	----------------------------

---

# INHOUD

---

INLEIDING.....	6
1. POSITIONERING DIRECTIE ARBEIDSZAKEN .....	7
2. BELEIDSACTIVITEITEN.....	9
2.1 Voorbereiding nieuwe organisaties & Gefaseerde ontmanteling.....	9
2.2 Decentralisatie uitvoerende taken.....	10
2.3 Decentralisatie Landsbesluit ham KRB.....	11
2.4 Aanpassing ontslagwet/Landsbesluit Arbitrage.....	11
2.5 Richtlijnen Minister voor afhandeling ontslagaanvragen.....	13
2.6 Burgerlijk Wetboek Arbeidsovereenkomsten.....	13
2.7 Aanpassing Arbeidsgeschillen landsverordening.....	14
2.8 Lei di Bion.....	15
2.9 Landsverordening Minimumlonen.....	16
2.10 Cost of Doing Business.....	20
2.11 Curalyse.....	22
2.12 Werkgelegenheidsbeleid jongeren (banenplan sociale vormingsplicht).....	22
2.13 Arbeidsparticipatie personen met een functiebeperking.....	23
2.14 Projectgroep Labor Force Development Plan (LFDP).....	23
2.17 Tripartiet overleg: stimuleren sociale dialoog.....	25
2.18 Permanent CAO onderzoek.....	25
2.19 Review System of Labour Administration.....	25
2.20 Medegeldigheid Convention 183 maternity protection.....	26
2.21 Verlof Folder.....	26
<b>OVERIGE ACTIVITEITEN dirAZ in 2008 .....</b>	<b>26</b>
2.22 Website.....	26
2.23 Sanering Archieven.....	27
3. INTERNATIONALE VERPLICHTINGEN.....	28
4. PERSONEEL & ORGANISATIE.....	31

<b>5. UITVOERENDE TAKEN .....</b>	<b>33</b>
5.1 <i>Klachten</i> .....	33
5.2 <i>Ontslagverzoeken</i> .....	35
5.3 <i>Arbeidsinspectie</i> .....	38
5.4 <i>Veiligheidsinspectie</i> .....	39
5.5 <i>Kosteloze Rechtskundige Bijstand (KRB)</i> .....	40
5.6 <i>Bedrijfsongevallen</i> .....	42
<b>6. LANDSBEMIDDELAAR.....</b>	<b>44</b>
6.1 <i>Bevoegdheden en taken</i> .....	45
6.2 <i>Activiteiten landsbemiddelaar</i> .....	46
6.3 <i>Activiteiten landsbemiddelaar voor de Bovenwindse Eilanden</i> .....	47
<b>7. CIJFEROVERZICHT VAN DE ANTILLIAANSE ARBEIDSMARKTEN.....</b>	<b>48</b>
7.1 <i>Kerncijfers</i> .....	48
7.2 <i>Werkenden</i> .....	51
7.3 <i>Werkzoekenden</i> .....	62
<b>BIJLAGEN .....</b>	<b>67</b>

---

## TABELLEN

---

<i>Tabel 1: Minimumloonbedragen per 1 januari 2008</i> .....	17
<i>Tabel 2: Minimumloonbedragen</i> .....	19
<i>Tabel 3: Personeelsbestand van dirAZ 2004 t/m 2008</i> .....	32
<i>Tabel 4: Curaçao meerjarenoverzicht behandelde klachten naar aard</i> .....	34
<i>Tabel 5: Behandelde klachten naar aard, Bonaire 2004 – 2008</i> .....	34
<i>Tabel 6: Behandelde klachten naar aard, St. Maarten 2004 – 2008</i> .....	35
<i>Tabel 7: Overzicht ontslagaanvragen Curaçao 2008</i> .....	37
<i>Tabel 8: Meerjaren overzicht ontslagverzoeken Curaçao 2004 – 2008</i> .....	37
<i>Tabel 9: Ontslagverzoeken Bonaire 2004 – 2008</i> .....	38
<i>Tabel 10: Ontslagverzoeken Bovenwinden 2004 – 2008</i> .....	38
<i>Tabel 11: Aantal inspectiebezoeken op Curaçao 2004 – 2008</i> .....	39
<i>Tabel 12: Aantal inspectiebezoeken op Bonaire 2005 – 2008</i> .....	39
<i>Tabel 13: Verrichte veiligheidsinspecties 2008</i> .....	40
<i>Tabel 14: KRB Curaçao</i> .....	40
<i>Tabel 15: KRB Bonaire</i> .....	42
<i>Tabel 16: KRB St. Maarten</i> .....	42
<i>Tabel 17: Overzicht van werknemers betrokken bij een bedrijfsongeval, 2004 – 2008</i> .....	43
<i>Tabel 18: Activiteiten landsbemiddelaar Curaçao 2004 - 2008</i> .....	46
<i>Tabel 19: Activiteiten Landsbemiddelaar voor de Bovenwindse Eilanden</i> .....	47
<i>Tabel 20: Ontwikkeling in de bevolking en de beroepsbevolking van Curaçao</i> .....	49
<i>Tabel 21: Ontwikkeling in de bevolking en in de beroepsbevolking Bonaire</i> .....	49
<i>Tabel 22: Ontwikkeling in de bevolking en in de beroepsbevolking St. Maarten</i> .....	50
<i>Tabel 23: Ontwikkeling van de bevolking en de beroepsbevolking naar geslacht Curaçao</i> .....	50
<i>Tabel 24: Ontwikkeling van de bevolking en de beroepsbevolking naar geslacht Bonaire</i> .....	51
<i>Tabel 25: Ontwikkeling van bevolking en beroepsbevolking naar geslacht St. Maarten</i> .....	51
<i>Tabel 26: Werkzame bevolking naar opleidingsniveau Curaçao</i> .....	51
<i>Tabel 27: Werkzame bevolking naar opleidingsniveau Bonaire</i> .....	52
<i>Tabel 28: Werkzame bevolking naar opleidingsniveau St. Maarten</i> .....	52
<i>Tabel 29: Werkzame bevolking naar bedrijfstak Curaçao</i> .....	53
<i>Tabel 30: Werkzame bevolking naar bedrijfstak Bonaire</i> .....	54
<i>Tabel 31: Werkzame bevolking naar bedrijfstak St. Maarten</i> .....	54
<i>Tabel 32: Werkzame bevolking naar nationaliteit Curaçao</i> .....	55
<i>Tabel 33: Werkzame bevolking naar nationaliteit Bonaire</i> .....	55
<i>Tabel 34: Werkzame bevolking naar nationaliteit St. Maarten</i> .....	56
<i>Tabel 35: Werkenden naar economische positie Curaçao</i> .....	56
<i>Tabel 36: Werkenden naar economische positie Bonaire</i> .....	57
<i>Tabel 37: Werkenden naar economische positie St. Maarten</i> .....	57
<i>Tabel 38: Werkzame bevolking naar vakbondslidmaatschap Curaçao</i> .....	57
<i>Tabel 39: Werkzame bevolking naar vakbondslidmaatschap Bonaire</i> .....	58
<i>Tabel 40: Werkzame bevolking naar vakbondslidmaatschap St. Maarten</i> .....	58
<i>Tabel 41: Werkzame bevolking naar inkomenscategorie Curaçao</i> .....	58
<i>Tabel 42: Werkzame bevolking naar inkomenscategorie Bonaire</i> .....	59
<i>Tabel 43: Werkzame bevolking naar inkomenscategorie St. Maarten</i> .....	59
<i>Tabel 44: Aantal minimumloners per bedrijfstak op Curaçao in 2008</i> .....	60
<i>Tabel 45: Aantal minimumloners per bedrijfstak op Bonaire in 2008</i> .....	61
<i>Tabel 46: Aantal minimumloners per bedrijfstak op St. Maarten in 2007</i> .....	62
<i>Tabel 47: Werkzoekende bevolking naar werkloosheidsduur Curaçao</i> .....	63
<i>Tabel 48: Werkzoekende bevolking naar werkloosheidsduur Bonaire</i> .....	63
<i>Tabel 49: Werkzoekende bevolking naar werkloosheidsduur St. Maarten</i> .....	64
<i>Tabel 50: Werkzoekende bevolking naar opleidingsniveau Curaçao</i> .....	65
<i>Tabel 51: Werkzoekende bevolking naar opleidingsniveau Bonaire</i> .....	65

<i>Tabel 52: Werkzoekende bevolking naar opleidingsniveau St. Maarten.</i> .....	<i>65</i>
<i>Tabel 53: Jeugdwerkloosheid Curaçao.</i> .....	<i>66</i>
<i>Tabel 54: Jeugdwerkloosheid Bonaire.</i> .....	<i>66</i>
<i>Tabel 55: Jeugdwerkloosheid St. Maarten.</i> .....	<i>66</i>

---

## INLEIDING

---

Voor u ligt het jaarverslag 2008 van de Directie Arbeidszaken. Directe aanleiding van het jaarverslag is de rapportage aan de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) over de werking van ILO verdrag 81 (arbeidsinspectie) in de Nederlandse Antillen.

In dit verslag treft u een beschrijving van de belangrijkste activiteiten van de beleidsafdeling als ook van de uitvoerende afdeling over het jaar 2008.

De afzwakking van de organisatie heeft zich in het verslagjaar voortgezet. De geplande decentralisatie van de uitvoerende taken aan de eilandgebieden alsmede de voorziene staatkundige herstructurering, waarbij de Nederlandse Antillen zal ophouden te bestaan, hebben hieraan bijgedragen.

Ook dit jaar is een statistisch overzicht opgenomen van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van de drie grote eilanden. Deze cijfers zijn ontleend aan de arbeidskrachtenonderzoeken van het CBS.

De totale bevolking van de Nederlandse Antillen bedroeg 199.929 inwoners op 1 januari 2009. Per eilandgebied bedroegen de bevolkingsaantallen respectievelijk: Curaçao 141.766, Bonaire 12.877, St. Eustatius 2.768, Saba 1.601 en St. Maarten 40.917.

---

# 1. POSITIONERING DIRECTIE ARBEIDSZAKEN

---

## **Het Ministerie van Economische en Arbeidszaken:**

Het Ministerie van Economische en Arbeidszaken bestaat uit twee Directies. De Directie Economische Zaken en de Directie Arbeidszaken (dirAZ). De Directie Arbeidszaken heeft vestigingen te Curaçao, Bonaire en St. Maarten. Ook het Centraal Bureau voor de Statistiek valt als uitvoerende dienst onder dit Ministerie.

Enige taken van het Ministerie van Economische en Arbeidszaken, voor zover niet behorende tot de specifieke zorg van een ander Ministerie, zijn:

- De zorg voor een evenwichtige ontwikkeling van de nationale economie in de ruimste zin, waaronder de zorg voor de internationale en regionale economische betrekkingen en het bevorderen van de marktwerking;
- De zorg voor de nationale, internationale, regionale arbeidszaken en verhoudingen, waaronder de relatie met de Internationale Arbeidsorganisatie;
- De Arbeidsinspectie;
- De zorg voor de statistiek.

## **De Directie Arbeidszaken:**

Volgens het instellingsbesluit is dirAZ op landsniveau verantwoordelijk voor de voorbereiding, ontwikkeling, evaluatie en bijstelling van het beleid op het gebied van arbeid en arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, loon en inkomensbeleid, beleid ten behoeve van speciale doelgroepen en internationale arbeidsaangelegenheden.

In de praktijk komt daar echter ook nog een pakket aan uitvoerende taken bij. Onder de uitvoerende taken worden verstaan het afhandelen van klachten, verzoeken om Kosteloze Rechtskundige Bijstand, ontslagaanvragen en het verrichten van inspecties in bedrijven.

Rond deze uitvoerende taken, die volgens het instellingsbesluit niet in een beleidsdirectie thuishoren, is sinds drie jaren een decentralisatie proces aan de gang. Gehoopt werd dat dit proces in 2008 afgerond kon worden, maar dit is niet gelukt. Wel is de afhandeling van klachten in Curaçao overgedragen aan de eilandelijke dienst voor Arbeidszorg op Curaçao.

Op de andere eilanden wordt deze taak nog wel door de uitvoerende afdeling van de directie Arbeidszaken uitgevoerd.

Voor de beleidstaken is de beleidsafdeling op Curaçao verantwoordelijk. De uitvoerende taken vallen op Curaçao onder de sectie uitvoering. Op St. Maarten en Bonaire worden deze uitvoerende taken uitgevoerd door de lokale afdelingen van dirAZ.

---

## 2. BELEIDSACTIVITEITEN

---

De beleidstaken van dirAZ kunnen worden opgedeeld in activiteiten welke direct gericht zijn op het maken en aanpassen van het Nationale arbeidsbeleid en activiteiten gericht op het nakomen van onze internationale verdragsverplichtingen. Deze beleidsactiviteiten worden beschreven in de hoofdstukken 2 en 3 van dit verslag. Naast deze beleidsactiviteiten ontplooit dirAZ ook ondersteunende activiteiten om de beleidsactiviteiten te bevorderen of andere directies en instanties te voorzien van informatie. Hieronder vallen bijvoorbeeld de behandeling van externe adviesverzoeken en onze website. Op deze activiteiten wordt ingegaan in de paragraaf “overige activiteiten”. Onderstaand volgt een beschrijving van de belangrijkste beleidsactiviteiten van dirAZ in 2008.

### 2.1 Voorbereiding nieuwe organisaties & Gefaseerde ontmanteling

2008 stond in het teken van de ontmanteling van de Nederlandse Antillen die per 15 december gerealiseerd zou moeten worden. Voorbereidend hierop zijn in de loop van het jaar door de overheid een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor directeuren/diensthouders en het ambtelijk personeel, om hen te informeren over de Nieuwe Bestuurlijke Organisatie, de voortgang van de ontmanteling en rechtspositionele aangelegenheden.

#### *Ministerie van Sociaal Maatschappelijke Ontwikkeling*

In mei 2008 werd een concept nota over de nieuw op te richten ministeries, opgesteld door consultant KPMG, gepresenteerd aan directeuren en diensthouders. Volgens het voorstel zal het Land Curaçao 9 ministeries krijgen. Deze zullen gevormd worden door clustering van beleidsvelden. De Directie Arbeidszaken zal samen met de Dienst voor Werk en Inkomen (DWD), Bureau Vrouwen Zaken (BVZ), Bureau Eilandbemiddelaar, Dienst voor Arbeidszorg (DAZ), Sociaal Kennis Centrum (SKC), Directie Jeugd en Jongeren Ontwikkeling (DJJO) en Directie Sociale Ontwikkeling (DSO), het ministerie van Sociaal Maatschappelijke Ontwikkeling gaan vormen.

#### *Gefaseerde ontmanteling:*

in een vergadering van de Politieke Stuurgroep van 22 mei 2008 is de beslissing genomen om per 1 januari 2009 vroegtijdig te starten met de opbouw van de nieuwe entiteiten.

Met andere woorden het Land Nederlandse Antillen zal overgaan tot de overdracht van zoveel mogelijk taken en bevoegdheden aan de eilandgebieden. Uitgangspunt hierbij is wel dat daar waar de overdracht niet mogelijk is, het Land bijzondere voorzieningen zal treffen. In het geval van dirAZ bijvoorbeeld betreft het het onderhouden van relaties met internationale – en regionale arbeidorganisaties. Dit ontmantelingproces zal voor 1 januari 2010 voltooid moeten zijn.

In een bestuurlijk overleg gefaseerde ontmanteling van 24 november 2008 is besloten dat de overdracht van taken in 3 fases plaats zal vinden:

Fase 1: juli/ augustus 2009

Fase 2: september 2009 en

Fase 3: 31 december 2009.

De overdracht van taken door de dirAZ op Curaçao zal in de eerste tranche plaatsvinden. Voor het eilandgebied St. Maarten geldt dat de overdracht in 2 tranches zal plaatsvinden, te weten juli en december 2009.

## **2.2 Decentralisatie uitvoerende taken**

De werkzaamheden met betrekking tot de decentralisatie van de arbeidswetgeving, werden in 2008 voortgezet. Op 28 juli 2008 werd, ter uitvoering van de Landsverordening van 26 juni 2008 tot wijziging van de Eilandenregeling Nederlandse Antillen (P.B. 2008, no. 57), een landsverordening (P.B. 2008, no. 64) aangenomen, die op het gebied van het arbeidsrecht uitvoerende bevoegdheden toekent aan de eilanden. Daartoe werden in deze landsverordening wijzigingen aangebracht in de Arbeidsregeling 2000, de Arbeidsgeschillen Landsverordening 1946, de Landsverordening Collectieve Arbeidsovereenkomst, de Vakantieregeling 1949, de Landsverordening ter Bevordering van de Werkgelegenheid voor Jeugdige Werkzoekenden en de Landsverordening Minimumlonen.

Om de decentralisatie van bovengenoemde bevoegdheden naar de eilandgebieden mogelijk te maken is de ERNA gewijzigd. Deze wijziging is nog niet goedgekeurd door de Rijksministerraad. Pas nadat deze is goedgekeurd, kan een definitieve datum vastgelegd worden voor de decentralisatie en kunnen bovengenoemde landsverordeningen in werking treden. Het is vooralsnog onduidelijk wanneer deze plaats zal vinden.

### **2.3 Decentralisatie Landsbesluit ham KRB**

Ter verdere realisatie van de decentralisatie van de uitvoerende bevoegdheden naar de eilandgebieden, zou afzonderlijk bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, ook de uitvoering van de kosteloze rechtskundige bijstand moeten worden gedecentraliseerd. Om die reden werd op 2 maart 2007 een concept landsbesluit KRB aan de Minister van Economische en Arbeidszaken (MinEAZ) aangeboden. Dit besluit behelst de overdracht van deze uitvoerende taak met betrekking tot de toekenning van KRB aan de “met de uitvoering van sociale zaken belaste eilandsdienst”. Voorts werden voorstellen gedaan om het landsbesluit aan te passen aan de gewijzigde minimumloonwetgeving (na invoering van het minimumuurloon), het wel of niet betalen van een eigen bijdrage door personen die door de Minister van Justitie zijn uitgezonderd van de inkomensgrens en werd de Bovenwindse Eilanden vervangen door Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten. Op 11 december 2008 werd het door de Directie Wetgeving en Juridische Zaken getoetste en aangepaste ontwerp aan de MinEAZ aangeboden.

### **2.4 Aanpassing ontslagwet/Landsbesluit Arbitrage**

In oktober 2005 heeft de Directie Arbeidszaken een ontwerp landsverordening voor de wijziging van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten en het landsbesluit houdende algemene maatregelen, ter uitvoering van artikel 6 van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten aan de MinEAZ aangeboden. Deze aanpassing is ook een onderdeel van de decentralisatiewetgeving. De bedoeling is om een gemengde commissie op te richten bestaande uit vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties en de overheid die belast is met het beoordelen van ontslagaanvragen. De commissie gaat zoveel mogelijk per eilandgebied de aanvragen voor een ontslagvergunning afhandelen. Dit betekent dat de beslissing van de Directeur op centraal niveau komt te vervallen.

De Raad van Ministers is op 9 november 2005 akkoord gegaan met de wijziging en op 2 maart 2006 heeft de Raad van Ministers, conform het verzoek van de MinEAZ van 15 februari 2006, ingestemd met aanbieding van de ontwerpen aan de Gouverneur met het verzoek deze ontwerpen ter fine van advies voor te leggen aan de Raad van Advies.

In april 2006 heeft de Minister de door dirAZ geconcipieerde ontwerpen aan Directie Wetgeving en Juridische Zaken voorgelegd voor advies.

Op 6 februari 2007 deed de Directie Wetgeving en Juridische Zaken een aangepaste ontwerp landsverordening en een gewijzigd ontwerp landsbesluit toekomen aan de Minister met het verzoek deze aan de Directie Arbeidszaken aan te bieden voor advies. dirAZ deed de Minister op 29 maart 2007 een advies toekomen over deze concepten.

Hierna verzocht de Minister om het voorgestelde ontwerp tot wijziging van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten verder aan te passen. Het behelsde twee punten:

- Opneming in het ontwerp van een arbitragecommissie
- Aanpassing van het ontwerp om met uitsluiting van de Bestuurscolleges artikel 2a in te roepen.

Op 23 april 2007 deed dirAZ de Minister een advies toekomen over zijn verzoek.

Op 10 mei 2007 deed de Directie Arbeidszaken, naar aanleiding van een schrijven van de Minister van 24 april 2007, een vervolgadvisie toekomen aan de Minister.

In mei 2008 werd de tekst van de ontwerp-landsverordening van 6 februari 2007 (en ook de memorie van toelichting) op verzoek van de minister nader aangepast door de Directie Wetgeving en Juridische Zaken. De aanvankelijke formulering van artikel 2a gaf geen beleidsruimte om al dan niet bedrijfstakingen aan te wijzen. Door toevoeging van het woord “kunnen” wordt deze ruimte gecreëerd. Ook acht de Minister het gewenst om per eilandgebied bedrijfstakingen aan te kunnen wijzen waarvoor de ontslagbescherming van de artikelen 3 en 4 niet van toepassing is. Tevens wordt op verzoek van de minister in het vijfde lid van artikel 2a “eilandsbesluit” vervangen door “landsbesluit”. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat het ongewenst geacht wordt om bij het gebruik maken van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 2a eerste lid, afhankelijk te zijn van de medewerking van het betreffende eilandgebied door het bij eilandsbesluit laten instellen van een arbitragecommissie. De inwerkingtredingsbepaling van Artikel II is zodanig gewijzigd dat ook de leden 5 en 6 van artikel 2a inwerking treden op het tijdstip van in werking treden van de landsverordening. Met het opnemen van de woorden “kan” en “kunnen” is de ruimte reeds aanwezig om op elk gewenst tijdstip een arbitragecommissie in te stellen en hoeft dit niet bij afzonderlijk landsbesluit te geschieden.

Naast deze op verzoek van de minister aangebrachte wijzigingen heeft de Directie Wetgeving en Juridische Zaken ook enkele wetstechnische wijzigingen aangebracht in de ontwerp-landsverordening.

De Directie Arbeidszaken heeft aangegeven geen voorstander te zijn van het zonder toestemming van een bestuurscollege aanwijzen van bedrijfstakken waarvoor de ontslagbescherming van de artikelen 3 en 4 niet geldt. De Directie Arbeidszaken heeft om deze reden ook aangegeven voorstander te zijn van het instellen van de arbitragecommissie bij eilandsbesluit. Ook de DWJZ adviseert in hun schrijven van 23 mei 2008 om dit onderdeel van het ontwerp te heroverwegen. Op 27 mei 2008 geeft de minister aan de voorgestelde wijzigingen te handhaven.

Op 4 juni 2008 heeft de Raad van Ministers, conform het verzoek van de MinEAZ van 27 mei 2008, ingestemd met aanbieding van:

- de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten met bijbehorende memorie van toelichting; alsmede
- het ontwerp-landsbesluit, h.a.m. ter uitvoering van artikel 6 van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten aan de SER voor advies.

Bij schrijven d.d. 26 juni 2008 verzocht de MinEAZ aan de SER om advies uit te brengen over deze twee ontwerpen. De ontwerpen zijn besproken in twee voorbereidende vergaderingen van de SER, te weten op 18 juli 2008 en 22 augustus, waarin op 18 juli namens de MinEAZ een toelichting werd gegeven.

## **2.5 Richtlijnen Minister voor afhandeling ontslagaanvragen**

Volgens artikel 6 van de landverordening (lv) Beëindiging Arbeidsovereenkomsten kunnen bij landsbesluit houdende algemene maatregelen (lb ham) nadere voorschriften worden gegeven ter uitvoering van de bepalingen van de lv. In 1996 heeft Minister Corion dergelijke richtlijnen gegeven. Op 26 februari 2007 zijn aan de MinEAZ aangepaste richtlijnen voor de afhandeling van ontslagaanvragen aangeboden. Naar aanleiding van een verzoek van de Minister is op 30 mei 2007 aangegeven wat de verschillen zijn met de bestaande richtlijnen en waar de aanpassingen op gebaseerd zijn. De huidige status van het voorstel is onbekend.

## **2.6 Burgerlijk Wetboek Arbeidsovereenkomsten**

dirAZ ontving aan het begin van het jaar 2008 van de voorzitter van de Gemeenschappelijke Commissie Nieuw Burgerlijk Wetboek een voorontwerp Arbeidsovereenkomst met het verzoek om hier commentaar op te leveren. In april deed dirAZ haar commentaar toekomen aan de commissie.

De dirAZ deed ook de MinEAZ een kopie toekomen van het commentaar op het voorontwerp. De door dirAZ voorgestelde wijzigingen betroffen voornamelijk wijzigingen van technische aard, alhoewel het ontwerp ook een aantal materiele wijzigingen bevat. Onder meer kan worden gedacht aan de afdeling inzake vakantie en verlof en afdeling 4 inzake gelijke behandeling.

Door de dirAZ werd voorgesteld om de publiekrechtelijke regeling van vakantie te behouden aangezien het doel nu is om te komen tot administratieve boetes. Voor wat betreft gelijke behandeling gaf de dirAZ als opmerking dat er vanuit internationale organen een toenemende druk is om anti-discriminatie bepalingen in te voeren. Een uitgebreidere wet gelijke behandeling lijkt daarmee van steeds groter belang te worden. Verder gaf de dirAZ aan dat een dergelijke wet goed past in het kader van het arbeidsmarktbeleid ten behoeve van personen met een functiebeperking. Naar aanleiding van het commentaar van dirAZ en input van anderen is er op 11 juni 2008 een nieuwe versie van titel 7.10 nieuw BW tot stand gebracht. In juli 2008 is, na overleg tussen voorzitter van de commissie en dirAZ, het concept van 11 juni 2008 weer aangepast en een nieuwe versie tot stand gebracht (concept van 21 juli 2008). Ten opzichte van het concept van 11 juni 2008 is art. 612 lid 2 gecorrigeerd, art. 626 lid 1 vereenvoudigd, art. 629a (zwangerschaps- en bevallingsverlof) vervangen, art. 634 lid 1 vereenvoudigd en verduidelijkt, art. 649a (vakbondsdiscriminatie) toegevoegd en art. 650 lid 6 gecorrigeerd.

## **2.7 Aanpassing Arbeidsgeschillen landsverordening**

De Arbeidsgeschillen landsverordening 1946 beoogt geschillen tussen werkgevers en werknemers over arbeidsomstandigheden te voorkomen en te reguleren. Eén van de middelen om dit te bereiken is door de werkgever te verplichten te onderhandelen over een collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) met de vakbond die door de meerderheid van de werknemers in een referendum is aangewezen om hen bij de behartiging van hun arbeidsaangelegenheden te vertegenwoordigen.

Een onderdeel waarop vakbonden vaak veel kritiek hebben en dat in de loop van de tijd ook aanleiding heeft gegeven tot geschillen, betreft de erkenning van vakbonden. De te volgen procedure en de lange voorbereidingstijd voor het houden van een referendum onder de werknemers van een bedrijf, zijn hieraan mede debet. Maar met name het feit dat de vakbond eerst moet aantonen een meerderheid van de werknemers te vertegenwoordigen en vervolgens dat in een referendum moet laten bevestigen wordt gezien als een dubbele drempel.

Naar aanleiding van het verzoek van de MinEAZ van 20 mei 2008 om hem een voorstel te doen toekomen dat in bepaalde gevallen geen referendum meer nodig is om tot erkenning van vakbonden te geraken, heeft de Directie Arbeidszaken op 5 juni 2008 een voorstel tot wijziging van artikel 14a van de Arbeidsgeschillen Landsverordening aan de minister doen toekomen. Daarbij is uitgegaan van het initiatief ontwerp van de Staten uit 1990. Omdat dit initiatief enige wijzigingen behoeft, die in een initiatief wet van de Staten niet door de regering kunnen worden aangebracht, is ervoor gekozen om met een geheel nieuw voorstel te komen dat overigens inhoudelijk niet afwijkt van het eerdergenoemde initiatief ontwerp.

De wijziging van artikel 14A van de Arbeidsgeschillen Landsverordening beoogt de procedure tot erkenning van vakbonden die de meerderheid van het personeel vertegenwoordigen te vergemakkelijken en te verkorten. Bedoelde wijziging houdt in dat in bepaalde gevallen geen referendum meer nodig is om tot erkenning van vakbonden te geraken. De zogenaamde dubbele drempel wordt hiermee in principe opgeheven.

Op grond van ILO verdrag 98 is het recht op organisatie en op collectief onderhandelen een basisrecht van werknemers. De Regering is voornemens om stappen te ondernemen die moeten leiden tot medegeldig verklaren door ons land van deze fundamentele ILO conventie. Ook in dat kader wordt het belangrijk geacht om de dubbele barrière voor vakbondserkenning waar mogelijk te wijzigen in een enkele stap.

## **2.8 Lei di Bion**

In het kader van de werkzaamheden met betrekking tot het opstellen van een arbeidsmarktbeleidsplan voor het eilandgebied Curaçao heeft de Directie Arbeidszaken in april 2008 een concept nota opgesteld m.b.t. de stand van zaken van de Lei di Bion. Lei di Bion is de roepnaam van de Landsverordening ter bevordering van de werkgelegenheid van jeugdige werkzoekenden (PB 1989, no. 74). Deze wet werd door het Antilliaanse parlement in 1989 aangenomen en is na 19 jaar nog niet in werking getreden.

Volgens artikel 10 van de landsverordening treedt deze in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip dat voor de verschillende eilandgebieden verschillend kan zijn. Vele malen is gesproken over invoering van de Lei di Bion, maar even zo vaak heeft dat niet tot resultaten geleid.

De Lei di Bion wordt nog steeds zeer frequent aangehaald als er wordt gesproken over de arbeidsmarkt en jeugdwerkloosheid.

De dirAZ heeft het daarom nuttig geacht om in de nota in te gaan op de oorzaken van de huidige inoperatieve status van de Lei di Bion. De nota geeft een beschrijving van het instrument Lei di bion, gaat in op de inwerkingtreding per eilandgebied en geeft de knelpunten aan van de landsverordening.

De nota kan als uitgangspunt dienen voor het maken van aanpassingen aan de Lei di Bion waarbij de bestaande knelpunten worden opgeheven, zodat het instrument wel kan worden ingezet. De discussie kan er ook toe leiden dat er een ander werkgelegenheidsbevorderend instrument wordt gekozen of ontwikkeld dat wél in de praktijk ingezet kan worden.

Een alternatief dat al is uitgewerkt is de zogenaamde Rumbo pa Trabou. Dit plaatsingsbevorderend instrument is door de Commissie Introductie Plaatsing Bevorderingsinstrument gepresenteerd in juni 2005 door de Dienst Economische Zaken.

## **2.9 Landsverordening Minimumlonen**

### *Indexering minimumlonen*

Bij ministeriële beschikkingen van 28 december 2007 (P.B. 2007, no. 114) en 22 januari 2008 (P.B. 2008, no. 6), werden de minimumloonbedragen op de eilandgebieden Curaçao, Bonaire, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten geïndexeerd. De nieuwe minimumloonbedragen gelden met ingang van 1 januari 2008.

Deze ministeriële beschikkingen vinden hun grondslag in het eerste lid van artikel 13 van de Landsverordening Minimumlonen. Conform die bepaling kan de MinEAZ, indien uit de door het Centraal Bureau van Statistiek (CBS) vastgestelde prijsindexcijfers van de gezinsconsumptie blijkt dat het cijfer voor de maand augustus van het lopende jaar vergeleken met het cijfer voor de maand augustus van het daaraan voorafgaande jaar is veranderd, nieuwe minimumloonbedragen vaststellen die per 1 januari van het komende jaar gaan gelden.

*Tabel 1: Minimumloonbedragen per 1 januari 2008*

NAF	Curaçao	Bonaire	Saba	St. Eustatius	St. Maarten
minimumloon sinds 1 januari 2007	6,14	6,16	6,12	6,82	7,79
CPI	3,4%	1,8%	2,2%	2,2%	2,2%
CPI meetpunt 1	augustus 2006	augustus 2006			augustus 2006
CPI meetpunt 2	augustus 2007	augustus 2007			augustus 2007
minimumloon vanaf 1 januari 2008	6,35	6,27	6,26	5,95	7,96

Tot voor kort was het beleid van de regering er op gericht om in de tweede helft van het jaar indexering van het minimumloon met ingang van 1 januari van het volgende jaar aan de orde te stellen. Vanaf 2006 werden de minimumlonen jaarlijks geïndexeerd. Op die wijze hoopte men de schoksgewijze ontwikkeling van de laatste tientallen jaren te doorbreken waardoor een voor de private sector meer voorspelbare ontwikkeling van het minimumloon ontstaat. Daarnaast is het met name voor werknemers die het minimumloon verdienen van belang dat het overheidsbeleid er op gericht is zo veel mogelijk de koopkracht van hun inkomen te handhaven. Een ander motief om minimumlonen te indexeren is het bewerkstelligen van een meer gelijke ontwikkeling van de verschillende soorten door de overheid gecontroleerde inkomens. Immers AOV uitkeringen van de SVB worden wel jaarlijks geïndexeerd als gevolg waarvan de verhouding tussen minimumloon en ouderdomspensioen verandert, voor zover dit niet door de incidentele en schoksgewijze ontwikkeling van het minimumloon wordt gecompenseerd.

Met de verhoging van het minimumloon conform het voorstel van de Staten per 1 september 2008 moest een beslissing worden genomen over een eventuele indexering per 1 januari 2009. Naar aanleiding hiervan verzocht de MinEAZ bij schrijven van 9 december 2008 aan de dirAZ om hem op korte termijn een beleidsnota te doen toekomen betreffende een nieuw systeem voor het vaststellen van de minimumlonen waarbij deze niet meer jaarlijks moeten worden geïndexeerd. Bij schrijven d.d. 16 december 2008 deed de dirAZ de MinEAZ een concept beleidsnota toekomen over een nieuw systeem van periodieke aanpassing van de minimumlonen. Het systeem komt overeen met hetgeen de dirAZ eerder aanbood in de concept landsverordening nieuw arbeidsmarktbeleid en gaat uit van een driejaarlijkse aanpassing. Op grond van het gewijzigd beleid van de regering t.a.v. de indexering van de minimumlonen, worden de minimumlonen niet geïndexeerd per 1 januari 2009.

*Verhoging minimumlonen naar aanleiding van initiatief voorstel van de Staten en het concept Landsverordening Nieuw Arbeidsmarktbeleid*

Op 25 september 2007 bracht dirAZ aan de MinEAZ advies uit over de initiatiefontwerp landsverordening houdende wijziging van de minimumlonen, de inkomstenbelasting en de loonbelasting (voorstel van statenlid Metry). Dit voorstel ging uit van verhoging van de minimumlonen tot f 7,06 in Curaçao, f 7,17 in Bonaire, F 7,01 in Saba en f 6,67 in Sint Eustatius. Sint Maarten werd vanwege de verhoging van november 2006 (tot f 7,79) in het voorstel niet meegenomen.

dirAZ adviseerde niet positief over het voorstel. Daarvoor werden de volgende argumenten aangevoerd:

- Het bemoeilijken van de toegang tot de arbeidsmarkt voor kwetsbare groepen (drop-outs, laaggeschoolden, langdurig werkzoekenden en gehandicapten);
- De toename van de deviezenexport en het verhogen van de Cost of Doing Business; de loonsom van bedrijven zou met naar schatting 3,2 procent stijgen. Daarnaast werden uit Curalyse berekeningen voor Curaçao een aantal andere negatieve gevolgen becijferd zoals nadelige invloed op de concurrentiepositie en dalende export, daling van het aantal arbeidsplaatsen, particuliere consumptie en investeringen, toename van het aantal migranten en een nadelige invloed op de overheidsfinanciën.

Bij schrijven d.d. 26 maart 2008 verzocht ook het Bestuurscollege van het eilandgebied Curaçao aan de Staten van de Nederlandse Antillen om de doorvoer van een verhoging van het minimumloon aan te houden totdat het arbeidsmarktbeleid voor het eilandgebied Curaçao door het Bestuurscollege is goedgekeurd en de armoedegrens voor Curaçao door het CBS is vastgesteld.

Bij schrijven d.d. 20 mei 2008 gaf de MinEAZ Zaken aan dat hij naast het initiatief voorstel van de Staten tot verhoging van de minimumlonen in Bonaire, Curaçao, Saba en Sint Eustatius, op kort termijn een pakket maatregelen wenst in te voeren om de klap van de minimumloonsverhoging enigszins op te vangen. Het door de Minister voorgestelde pakket van maatregelen hield het volgende in:

1. Aanpassing van de Landsverordening minimumlonen:
  - door de grondslag voor het bepalen van het minimumloon op een percentage van het gemiddelde persoonlijke inkomen te stellen.
  - door de indexering, na vaststelling van het gemiddelde persoonlijke inkomen, indien nodig, om de 5 jaar te laten geschieden;

- door afschaffing van jeugdminimumlonen en introductie van een opstaploon gelijk aan 70% van het minimumloon voor de eerste 6 maanden voor jeugdigen tot 25 jaar die geen werkervaring hebben.
2. Aanpassing van de Arbeidsgeschillen Landsverordening door de drempel van referendum weg te nemen wanneer de vakbond kan aantonen dat zij de meerderheid van de werknemers vertegenwoordigt.
  3. Aanpassing van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten om de geschillen over de beëindiging van een arbeidsovereenkomst verplicht aan het oordeel van een arbitrage commissie voor te leggen.

De dirAZ heeft op verzoek van de MinEAZ van 20 mei 2008 een concept landsverordening (concept landsverordening nieuw arbeidsmarktbeleid) opgesteld dat zoveel mogelijk overeenkwam met de wensen van de minister. Dit ontwerp werd op 25 juli 2008 aangeboden aan de Minister. Het concept hield behalve de wijziging van de Landsverordening Minimumlonen ook in wijziging van de Arbeidsgeschillen Landsverordening en de Landsverordening Beëindiging Arbeidsovereenkomsten.

Voor wat betreft de aanpassing van de Landsverordening Minimumlonen werd in het ontwerp voorgesteld om de voorgestelde verhoging van het minimumuurloon te combineren met:

- invoering van een werkervaringsloon voor jongeren;
- het bepalen van een vaste basis voor het niveau van de minimumuurlonen in combinatie met een systeem van periodieke niveaueaanpassing.

Voordat dit ontwerp kon worden behandeld werd op 1 september 2008 het minimumloon verhoogd in Curaçao (P.B. 2008, no. 68) conform het voorstel van de Staten. Bij landsbesluit van 17 november 2008 (P.B. 2008, no. 85) werd ook in Bonaire het minimumloon verhoogd. Deze verhoging is ingegaan per 1 november 2008.

*Tabel 2: Minimumloonbedragen*

	Minimumuurloon vanaf	NAF
<b>Curaçao</b>	1 september 2008	7,30
<b>Bonaire</b>	1 november 2008	7,21
<b>Saba</b>	1 januari 2008	6,26
<b>St. Eustatius</b>	1 januari 2008	5,95
<b>St. Maarten</b>	1 januari 2008	7.96

Met de verhoging van het minimumloon werd het voorstel tot aanpassing van de landsverordening minimumlonen doorkruist. Het ontwerp is niet meer behandeld.

## 2.10 Cost of Doing Business

Volgens het Regeerprogramma vormt de Cost of Doing Business (CODB) op de Antillen een belemmering voor investeringen. Indien deze kosten verlaagd kunnen worden, dan zal dit leiden tot een verbetering van het investeringsklimaat. Een beter investeringsklimaat heeft meer werkgelegenheid tot gevolg en daarmee een gezondere economie.

dirAZ is daarom medio 2007 een onderzoek begonnen met als doel het presenteren van een serie maatregelen die de cost of doing business kunnen verlagen. Het rapport is in de maand september 2008 afgerond.

Het onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Inventariseren kostenposten: met behulp van SUT tabellen (Supply and Use tables van CBS) een overzicht en rangschikking maken van kostenposten van bedrijven.
2. Inventariseren van mogelijke arbeidsgerelateerde CODB maatregelen: welke issues liggen binnen het bereik van dirAZ en hebben een significante invloed op de CODB. En welke maatregelen kunnen worden getroffen om de CODB daadwerkelijk te verlagen.
3. Inventariseren standpunten van sociale partners.

Ad 1. Het exploitatieoverschot (de winst) van een onderneming kan worden berekend door van de bruto productie/output 1) het intermediaire verbruik (66%), 2) de lonen en salarissen (24%), 3) de sociale lasten (6%) en 4) de afschrijvingen (4%) af te trekken. Deze 4 posten bepalen de CODB.

De drie grootste intermediaire kostenposten zijn:

- zakelijke dienstverlening (accountancy, consultancy, reclame- en advertentie, juridische kosten, beveiliging) 16,7%,
- brandstoffen en olieproducten, gas 8,3%,
- overige finale producten 8,0%.

Bij het verlagen van de intermediaire kosten is het niet reëel te veronderstellen dat de marktwerking van de commerciële kostenposten door de overheid beïnvloed zal worden. Daarom dient het verlagen van de intermediaire kostenposten zich te richten op het verlagen van niet commerciële kostenposten, zoals “brandstoffen en olieproducten, gas” en elektriciteit en kookgas.

Nader onderzocht moet worden in hoeverre tariefaanpassingen invloed hebben op de CODB. Ook moet worden onderzocht of deze aanpassingen invloed hebben op het investeerdersgedrag en op het type investeringen. Onderwijl kan een energie-bewustwordingscampagne worden opgestart welke op korte termijn al resultaat kan opleveren.

De lonen en salarissen kunnen worden opgedeeld in loonkosten en additionele kosten. De loonkosten zijn het resultaat van afspraken tussen de werkgever en de werknemer maar gebonden aan een bepaald minimum; het minimumloon.

De additionele kosten zijn kosten die worden gemaakt indien afgeweken wordt van de standaard werkuren. Voor overwerk en werk op rust- en feestdagen gelden minimaal de wettelijk vastgestelde vergoedingen. Ook kunnen door de sociale partners speciale afspraken worden gemaakt inzake de arbeidsvoorwaarden. De vakantie uitkering en 13<sup>e</sup> maand zijn hier voorbeelden van. Het is aan de werkgever en werknemer zelf om te bepalen hoe zij hier mee om gaan.

Ad 2. Naast de *bestaande* mogelijkheden voor individuele bedrijven om met gebruikmaking van de flexibiliteit binnen de wetgeving de CODB te verlagen zijn er verschillende mogelijkheden waarbij *wetsaanpassing* leidt tot het verlagen van de CODB. Deze zijn de volgende:

- Aanpassing hoogte minimumjeugdlonen (Landsverordening minimumlonen)
    - Herdefiniëren van percentages van de jeugdminimumlonen.
  - Herinvoeren leeftijdsgrens cessantia (Landsverordening Cessantia).
    - Herinvoeren van een leeftijdsgrens die overeenkomt met de pensioengerechtigde leeftijd in de Cessantia Landsverordening.
  - Afschaffen Landsverordening tot inschrijving van arbeidskrachten 1945.
- In het rapport is een hoofdstuk gewijd aan de financiële consequenties van de bovenstaande maatregelen.

Ad 3.

In bespreking met de sociale partners over de concept beleidsnota werden de volgende opmerkingen gemaakt en/of voorstellen gedaan:

- De vestigingsprocedures zijn vaak log en traag. Hierin valt veel winst te halen inzake het verlagen van de CODB. Er kan hierin een voorbeeld worden genomen aan Aruba.
- Introduceer een duty-free systeem zoals op St. Maarten.
- De rentekosten moeten omlaag.
- Kosten zoals bewaking zijn dubbel: het politiekorps dient uit de belasting te worden betaald, maar de geboden bescherming is niet voldoende. Hierbovenop moet er dan nog bewaking worden ingehuurd.

- Tax holiday.
- Tax deduction voor opleiding en training (mensen worden niet goed opgeleid en dan is bijscholing nodig).
- Lei di Bion. Lei di Bion is een instrument om de werkgelegenheid van jeugdige werkzoekenden te bevorderen. Invoering van de Lei di bion leidt tot een loonkostenverlaging voor de werkgevers van jeugdige werknemers tussen 18 en 30 jaar die langer dan 12 maanden als werkzoekende zijn ingeschreven. Dit geschiedt door een vrijstelling van betaling van loonbelasting en het werkgeversdeel van premies AOV, AWW, ziekteverzekering en ongevallenverzekering
- Verlagen opcenten. Opcenten is een procentsgewijze verhoging van een oorspronkelijke bedrag. Op Curaçao vallen de opcenten hoger uit dan op St.Maarten. De opcenten Inkomstenbelasting/Loonbelasting zijn recentelijk met 5 procentpunten verlaagd op St. Maarten (van 30% naar 25%).

## 2.11 Curalyse

Menig onderwerp waarover door dirAZ wordt geadviseerd heeft een impact op de economie. Door het ontbreken van geschikt “gereedschap” om deze impact in kaart te brengen zijn de economische analyses in de adviezen en beleidsnota’s tot op heden beperkt gebleven. In 2007 is getracht hierin verandering te brengen door uitkomsten van het macro economische model Curalyse te integreren in diverse adviezen.

Het goed kunnen werken met het model vergt echter een opleidingstraject. Er zijn in 2007 twee pogingen gedaan om, in samenwerking met de Directie – en Dienst Economische Zaken, beleidsmedewerkers van dirAZ aan twee verschillende opleidingstrajecten deel te laten nemen. De pogingen waren echter zonder resultaat.

Alhoewel de samenwerking tussen dirAZ en Dienst Economische Zaken niet gelukt is, zoals dirAZ dat zou willen, wordt de dirAZ wel altijd uitgenodigd voor het bijwonen van workshops over het Curalyse model.

## 2.12 Werkgelegenheidsbeleid jongeren (banenplan sociale vormingsplicht)

Het programma van de Sociale Vormingsplicht (SVP) bevat ook een zogenoemd banenplan. Het doel hiervan is afgestudeerden van de SVP aan een baan te helpen en begeleiding te bieden t.b.v. het behoud van die baan.

Een van de kenmerken van de jongeren in deze doelgroep is dat ze moeilijk aan een baan komen, en dat waar dat wel lukt, ze moeilijk een baan kunnen behouden. De uitwerking en realisering van het banenplan werd vanuit het programmabureau en in samenwerking met dirAZ aangestuurd. In de tweede helft van 2008 zou er een evaluatie plaatsvinden van de uitstroomresultaten van het banenplan uit 2007 en begin 2008. Deze evaluatie zou plaatsvinden in de vorm van een survey op alle eilanden. Helaas beschikte het projectbureau SVP op dat moment niet over alle kwantitatieve data noodzakelijk voor het opzetten van de survey. Momenteel zijn alle data van Curaçao opgenomen in het jongerenregister. Naar verwachting zullen ook St. Maarten en Bonaire hun data t.b.v de jongerenregister in de eerste helft van 2009 inleveren, zodat de voorbereidingen voor het onderzoek in de 2<sup>e</sup> helft van 2009 van start kunnen gaan.

### **2.13 Arbeidsparticipatie personen met een functiebeperking**

Met betrekking tot de bevordering van de arbeidsparticipatie van mensen met een handicap wordt al enige tijd, met wisselende intensiteit, gewerkt aan een beleidsplan. Het beleidsplan bevindt zich in een vergevorderd stadium en kan dienen als kapstok voor nieuwe wetgeving. Echter vanwege de ontwikkelingen rondom de Labour Force Development Plan, heeft de Directie geopteerd om de werkzaamheden hieromtrent op een laag pitje te zetten, in afwachting van synchronisatie met de betrokken eilandelijke diensten om het plan definitief te maken.

### **2.14 Projectgroep Labor Force Development Plan (LFDP)**

In oktober 2008 heeft het Bestuurcollege van het eilandgebied Curaçao de Labor Force Development Proposal, een integraal arbeidsmarktbeleid plan, goedgekeurd en is een projectgroep opgericht om de implementatiefase van het plan te trekken. Het projectteam bestaat uit een projectmanager en verschillende (eilandelijke) diensthoofden. DirAZ is in dit proces hoofdzakelijk betrokken bij het wetgevingstraject. Er is een meerjaren planning van wetgevingsproducten die aangepast of nieuw ontwikkeld moeten worden. Sinds de expertise daarvoor voornamelijk op Centraal niveau ligt, zullen deze activiteiten een bepalende rol gaan spelen in de werkzaamheden van dirAZ de komende maanden. Het Labour Force document is nog niet goedgekeurd door de Staten. Een presentatie aan de Raad van Ministers is wel pending. Daarna zal een protocol getekend moeten worden met het eilandgebied Curaçao.

Met dit protocol zullen de activiteiten en prioriteiten in dit wetgevingstraject op eilandelijk - en op centraal niveau beter op elkaar afgestemd worden.

### **2.15 Werkgroep Armoede Grenzen**

In 2008 heeft een werkgroep, bijeengebracht door het CBS, een onderzoek gedaan om de armoede grens voor huishoudens vast te stellen voor alle eilanden. DirAZ heeft hierin geparticipeerd. Voor Curaçao is de armoedegrens vastgesteld op Nafl. 2195 per maand voor een huishouden van twee volwassenen en twee kinderen. Dit resultaat is in augustus 2008 gepresenteerd. De Regering streeft ernaar om ook voor Sint Maarten zo snel mogelijk de grens vast te stellen. De Regering gaat ervanuit dat het terugdringen van het aandeel van de bevolking dat onder de armoedegrens leeft vooral wordt nagestreefd via productiviteits- en sociaal beleid. Op het gebied van de minimumlonen, zal na de recente drastische verhogingen van het minimumuurloon een terughoudend beleid gevoerd worden, waarbij het doel is het aantal werknemers dat slechts het minimumloon verdient te reduceren, maar gelijktijdig de toegang tot betaald werk voor laaggeschoolde werknemers zoveel mogelijk open te houden. Hoge minimumlonen belemmeren deze toegang. Het streven dient te zijn om tot CAO lonen boven het minimumloon te geraken, waarbij er in CAO's een duidelijke relatie wordt gelegd tussen loonsverbetering en arbeidseffectiviteit

### **2.16 Beloning in de Horeca**

Veel onduidelijkheid bestaat in hotels en restaurants (vooral op Bonaire) over de rol van service charge, tips/foien en trunk in relatie tot het loon. Daarom wordt door de dirAZ een onderzoek hiernaar gedaan. Het betreft een schriftelijke enquête. Het horeca onderzoek wordt uitgevoerd op Bonaire en Curaçao. Eind 2008 is dit onderzoek nog in volle gang. Naar verwachting wordt het onderzoek eind juli 2009 afgerond. Op basis van resultaten van dit onderzoek kan hopelijk beleid worden ontwikkeld en voorlichting worden gegeven. Twee voorlopige standpunten zijn dat de service charge niet aan de werknemers toekomt en dat het minimumuurloon gegarandeerd dient te worden onafhankelijk van de omvang van de binnengekomen tips over een bepaalde periode.

### **2.17 Tripartiet overleg: stimuleren sociale dialoog**

Volgens het regeerakkoord dient het overleg met de sociale partners te worden geïnstitutionaliseerd en waar nodig uitgebreid met de NGO sector. Het laatste ronde tripartiet overleg vond plaats in november 2006. Volgens informatie van dirAZ vond vanaf 2007 nog geen overlegronde van de MinEAZ met sociale partners plaats. Als follow-up van het Caribbean Employment Forum van oktober 2006 werd door een voorbereidingsgroep, met medewerking van dirAZ, gewerkt aan de organisatie van een seminar en een training over sociale dialoog. Deze activiteiten waren primair gericht op Curaçao. Regionale en mondiale specialisten van de ILO zouden medewerking verlenen. De voorbereidingsgroep bestond uit twee vakbondsbestuurders, de directeur van de VBC en twee medewerkers van dirAZ. Helaas is het seminar uiteindelijk in mei 2008 afgelast. Na een slepende correspondentie kon de voorbereidingsgroep niet tot een bevredigend akkoord komen met de ILO over de inzet van haar experts en de voorwaarden waaronder deze zouden worden ingezet.

### **2.18 Permanent CAO onderzoek**

Om een beter inzicht te krijgen in de CAO ontwikkelingen op de Nederlandse Antillen en het ter beschikking stellen van deze informatie aan de cliënt, heeft dirAZ gepland een permanent CAO onderzoek (PCO) uit te voeren. Het doel is het ontwerpen en bijhouden van een database met daarin opgenomen relevante informatie van alle geldende CAO's. Deze informatie wordt via de website [www.diraz.an](http://www.diraz.an) ter beschikking gesteld aan de gemeenschap en is in principe bedoeld voor CAO onderhandelaars, vakbondsleden en P&O medewerkers. Door een tekort aan personeel heeft de Directie het werk aan de database noodgedwongen moeten staken.

### **2.19 Review System of Labour Administration**

Om zorg te dragen dat de eilandgebieden in staat worden gesteld om hun taken naar behoren uit te voeren na de decentralisatie heeft de Minister aan de ILO Caribbean technische bijstand verzocht in het kader van een review van de system of labour administration in Curaçao en St.Maarten. Technische bijstand bij de opzet en reorganisatie van de arbeids- en veiligheidsinspectie zal ook onderdeel van het review vormen. Op verzoek van de ILO moest voor deze werkzaamheden een grote hoeveelheid van onze arbeidswetgeving in het Engels vertaald worden. Deze vertaalwerkzaamheden hebben eind 2008 plaatsgevonden. Ondertussen zijn de vertaalde documenten bij de ILO Caribbean.

De verwachting is dat de ILO experts in de eerste helft van 2009 een bezoek zullen brengen aan de Antillen.

## **2.20 Medegeldigheid Convention 183 maternity protection**

De regering heeft als wens uitgesproken ILO verdrag 183 voor de Nederlandse Antillen medegeldig te verklaren. Echter, de nationale wetgeving kan nog niet aan de verplichtingen van het verdrag voldoen. Derhalve is de Directie Arbeidszaken bezig met het ontwerpen van een concept landsverordening inzake moederschapsverlof. Het verdrag biedt de zwangere werknemer meer bescherming dan alleen maar een zwangerschapsverlof van 14 weken. Het verdrag biedt zowel gezondheidsbescherming voor de zwangere werknemer en haar ongeboren kind als bescherming aan vrouwen die borstvoeding geven.

## **2.21 Verlof Folder**

De medewerkers van de directie beantwoorden dagelijks e-mails die via de website gesteld worden. Eén van de meest gestelde vragen is de vraag over bijzonder verlof. Naar aanleiding hiervan heeft de Directie Arbeidszaken besloten een folder over bijzonder verlof op te stellen. Voor de folder over bijzonder verlof zijn de volgende vragen beantwoord:

- Wat verstaat men onder bijzonder verlof?
- Wanneer heeft een werknemer recht op bijzonder verlof?
- Hoe lang duurt een bijzonder verlof?
- Moet het loon doorbetaald worden tijdens bijzonder verlof?
- Mag een werknemer bijzonder verlof opsparen?

De folder bijzonder verlof staat op de website van directie Arbeidszaken, [www.diraz.an](http://www.diraz.an).

## **OVERIGE ACTIVITEITEN dirAZ in 2008**

### **2.22 Website**

DirAZ onderhoudt een website die onder meer bedoeld is voor Antillianen die in het buitenland wonen en die naar de Antillen terug willen keren. Voor dat doel wordt een vacaturebank bijgehouden. Tevens staan er op de website voorlichtingsfolders in 3 talen en doorlopende wetteksten van onze

Arbeidswetgeving. De doorlopende wetteksten worden geleidelijk bijgewerkt en aangevuld. Er is ook een sectie FAQ. In december 2008 heeft dirAZ een grote hoeveelheid wetten in het Engels vertaald. Deze komen binnenkort op site te staan.

De website is te vinden op [www.diraz.an](http://www.diraz.an).

### **2.23 Sanering Archieven**

In het kader van de ontmanteling van het Land Nederlandse Antillen is dirAZ van start gegaan met de sanering van haar archieven. Met het Nationaal Archief is geïnteriseerd welke documentatie bewaard zal worden. Ook het digitaal archief is opgeschoond en in orde gebracht.

---

## 3. INTERNATIONALE VERPLICHTINGEN

---

### 3.1 Internationale Arbeidsconferentie (ILC) 2008

In juni vindt de jaarlijks terugkerende ILO-conferentie te Genève plaats. De ILO-conferentie is zonder enige twijfel het meest belangrijke internationale tripartiete forum op het terrein van arbeid en sociale aangelegenheden. Ook dit jaar heeft een tripartiete Antilliaanse delegatie, in de personen van de heer Amerigo Thode (Kamer van Koophandel), de heer Alcides Cova (SSK) en mevrouw V. Els (regeringsafgevaardigde, Directie Arbeidszaken) de conferentie van 31 mei – 9 juni 2008 bijgewoond.

Op de agenda van de 97e zitting van de ILO-conferentie stonden onder meer de volgende onderwerpen:

- Informatie en rapporten over toepassing van verdragen en aanbevelingen;
- Vaardigheden ten behoeve van een verbeterde productiviteit, groei van de werkgelegenheid en ontwikkeling;
- Bevorderen van de werkgelegenheid op het platteland ten behoeve van armoedebestrijding;
- Het versterken van de capaciteit van de ILO om de leden te helpen hun doelen te bereiken in de context van globalisering. Dit is een vervolg op de ILC 2007

Bij terugkeer hebben alle stakeholders: de werkgeversgedelegeerde, de werknemersgedelegeerde en de regeringsafgevaardigde, een gezamenlijke tripartiete verslaglegging van de verschillende commissies waarin zij zitting hebben gehad, opgesteld. Op 23 september 2008 is die verslaglegging officieel aan de MinEAZ overhandigd.

### **3.2 Het VN verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten (ESOCUL)**

Naar aanleiding van de 38ste sessie van het Comité voor Sociale Rechten van 4 mei 2007 in Genève werd in maart 2008 een update gegeven en heeft de Directie Arbeidszaken een bijdrage geleverd inzake de meest recente ontwikkelingen op arbeidsrechtelijk vlak. Ook werden de aanbevelingen en suggesties van het Comité aan de hand van de huidige situatie getoetst en beantwoord.

### **3.3 ILO rapportage 2008**

In 2008 werd tijdig, vóór eind september 2008, de jaarlijkse ILO-rapportage naar het hoofdkantoor van de Internationale Arbeidsorganisatie te Genève verzonden. De rapportage behelst de volgende ILO verdragen: 14 (wekelijkse rustdag, 1921), 81 (arbeidsinspectie, 1947), 87 (vrijheid en bescherming van vakverenigingsrecht, 1948), 101 (verdrag betreffende betaalde vakantie in de landbouw), 106 (verdrag inzake de wekelijkse rustdag in de handel en de kantoren) 122 (verdrag inzake werkgelegenheid) en 172 (verdrag betreffende de arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden in hotels en restaurants, 1991).

### **3.4 ESH rapportage 2008**

In april 2008 werd de achtste Antilliaanse rapportage over de artikelen 1 van het Europees Sociaal Handvest en 1 van het Aanvullend Protocol op het Europees Sociaal Handvest, over de jaren 2005-2007 bij de Raad van Europa ingeleverd. De volgende onderwerpen werden onder meer door de Directie Arbeidszaken in dit document benadrukt:

- de op handen zijnde ontwikkelingen op constitutioneel terrein;
- bespreking van het nieuwe artikel van Boek 7 van het in te voeren Burgerlijk Wetboek (artikel 7: 646) inzake gelijkheid tussen man en vrouw;
- en tot slot het proces van sociale dialoog op Curaçao en Sint Maarten.

### **3.5 Bijdrage rechten van het kind**

Door de Directie Arbeidszaken werd in november 2008 een bijdrage geleverd aan het opstellen van de vierde rapportage van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

In dit document werd met name aandacht besteed aan het verschijnsel kinderarbeid, welk onderwerp raakvlakken heeft met de Arbeidsregeling 2000 (P.B. 2000, no. 67) en het Arbeidsbesluit Jeugdige Personen (P.B. 1989, no. 95). Naar aanleiding van de rapportage zal in de toekomst actie worden ondernomen om tezamen met andere beleidsdirecties tot medegelding van ILO-verdrag 182 (inzake de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid, 1999) en de vertaalslag naar het nationale recht te komen.

---

## 4. PERSONEEL & ORGANISATIE

---

### 4.1 Personele aangelegenheden

2008 stond in de teken van de ontmanteling van de Nederlandse Antillen. Op personeelsgebied was het een bewogen jaar voor dirAZ.

*De ontwikkeling van de formatie en bezetting:*

De formatie is het toegestane aantal personeelsleden. De bezetting geeft aan hoeveel van deze arbeidsplaatsen ingevuld zijn. De formatie wordt uitgedrukt in fulltime equivalenten (banen van 39,5 uur, FTE's). De bezetting kan worden uitgedrukt in personen of FTE's.

In oktober 2007 heeft de Raad van Ministers het formatierapport van de dirAZ goedgekeurd. In 2008 is dirAZ hiervan op de hoogte gesteld. In het formatierapport staan de functies met bijbehorende functiewaardering beschreven. Het formatierapport werkt terug tot 1 januari 2002, de datum van de instelling van de Nieuwe Overheid.

Volgens het rapport bestaat de formatie van de dirAZ uit 7 functies, te weten:

1. directeur	p.m
2. senior beleidsadviseur	schaal 14
3. senior beleidsmedewerker	schaal 12
4. senior beleidsmedewerker internationale aangelegenheden	schaal 12
5. beleidsmedewerker	schaal 11
6. junior beleidsmedewerker	schaal 10
7. medewerker beleidsondersteuning	schaal 9

Ondanks het feit dat er in 2008 een nieuwe beleidsmedewerker in dienst is getreden, is de bezetting van dirAZ in 2008 verder gedaald naar vier. De uitdiensttreding van een beleidsmedewerker, de P&O medewerker en de pensionering van de directeur zijn hiervan de oorzaak.

In onderstaande tabel is de bezetting, inclusief de eilanden Bonaire en St. Maarten, het ondersteuningsbureau en de sectie uitvoering weergegeven.

*Tabel 3: Personeelsbestand van dirAZ 2004 t/m 2008*

Jaar	Curaçao	Sectie Uitvoering	Ondersteunings- bureau	Bonaire	St. Maarten	Totaal
2004	6	6	3	2	8	25
2005	8	6	3	4	8	29
2006	7	4	3	3	8	25
2007	6	3	3	4	9	24
2008	4	3	2	4	9	22

Aantal functies dirAZ Curaçao:

1 senior beleidsmedewerker, die tevens waarneemt in de functie van directeur

1 senior beleidsmedewerker internationale aangelegenheden

1 beleidsmedewerker

1 junior beleidsmedewerker

Ondersteuningsbureau:

1 directie secretaresse

1 financieel medewerker (0,3 FTE)

Sectie Uitvoering:

1 coördinator

2 controleurs

*Overige ontwikkelingen:*

- Rechtspositie personeel: alle medewerkers hebben op 31 december 2008 een brief van Directie PO & ICT ontvangen, waarin hun rechtspositie wordt aangegeven. Het wachten is nu op een functie aanbod.
- dirAZ heeft in 2008 twee stagiaires gehad. Eén uit de Hoge School uit Den Haag. Zij heeft zich beziggehouden met een onderzoek naar de medegelding van ILO verdrag 98 aangaande collectieve onderhandelingen. De ander uit een SBO school uit Curaçao, die zich bekend heeft gemaakt met de werkzaamheden van de sectie uitvoering.
- Het personeel heeft een aantal cursussen en trainingen gevolgd, te weten: beleidsschrijven, Engelse conversatie, MS Access en Nederlands correspondentie.

---

## 5. UITVOERENDE TAKEN

---

Door het uitblijven van een volledige decentralisatie behoren enkele uitvoerende taken in het kader van naleving van de arbeidswetgeving nog altijd tot de taken van de centrale overheid.

Onderstaand wordt aan de hand van cijfers een overzicht gegeven van de ontwikkelingen met betrekking tot klachten, ontslagaanvragen, arbeidsinspecties, kosteloze rechtskundige bijstand en bedrijfsongevallen per eilandgebied.

### 5.1 Klachten

De behandelde klachten kunnen per eilandgebied worden onderverdeeld naar aard. Klachten met betrekking tot de volgende bepalingen worden onderscheiden:

- Arbeidsvoorwaarden zoals neergelegd in het Burgerlijk Wetboek<sup>1</sup> (B.W.N.A)
- Arbeidsregeling 2000<sup>2</sup>
- Vakantieregeling
- Landsverordening minimumlonen
- Cessantia landsverordening
- Ontslagwet

#### *Directie Arbeidszaken Curaçao:*

Vanaf 1 november 2007 is de afhandeling van *klachten* overgedragen aan de eilandelijke Dienst voor Arbeidszorg<sup>3</sup>. Onderstaande tabel geeft een beeld weer van de ingediende klachten op Curaçao over de periode januari tot en met december 2008.

---

<sup>1</sup> Dit zijn alle klachten die niet onder een van de andere bepalingen zijn gecategoriseerd, bijv: opzeggingsbepaling, proeftijd, salarisslip, ontslag op staande voet.

<sup>2</sup> Klachten betreffende arbeidstijden, arbeidsduur en overwerk

<sup>3</sup> In de bijlagen treft u het jaarverslag 2008 van de Dienst voor Arbeidszorg

**Tabel 4: Curaçao meerjarenoverzicht behandelde klachten naar aard**

Aard Klachten	2004	2005	2006	2007	2008
Arbeidsregeling 2000	371	185	28	17	28
Vakantieregeling	17	20	27	32	100
Minimumloon	4	21	57	62	147
Cessantia	4	11	24	18	14
BWNA	31	43	276	179	294
Ontslagwet		175	261	239	181
<b>Totale Klachten</b>	<b>427</b>	<b>455</b>	<b>673</b>	<b>547</b>	<b>764</b>

*Bron: DAZ*

Over de periode januari tot en met december 2008 zijn er in totaal 764 klachten bij de Dienst voor Arbeidszorg (DAZ) ingediend, hetgeen uitkomt op gemiddeld 63.7 klachten per maand. Zoals uit de tabel valt af te lezen is dit totaal onder te verdelen in: ontslagwet 181, BWNA 294, Landsverordening minimumloon 147, Vakantieregeling 100, Arbeidsregeling 28 en Cessantieregeling 14.

In de jaren voorafgaande aan 2006 zijn de cijfers op Curaçao niet volledig bijgehouden. Dit maakt het moeilijk om harde conclusies trekken over de ontwikkeling van klachten. Daarnaast moeten wij ook rekening houden dat de cijfers over 2007 niet volledig zijn, omdat de klachten afhandeling per november 2007 is overgedragen van de Dienst voor Arbeidszorg. Opvallend in het jaar 2008 is in ieder geval het aantal klachten betreffende de vakantieregeling en het minimumloon. In 2008 waren er vele ontwikkelingen rond het minimumloon. De lonen zijn met 15 % verhoogd en daarnaast is de loonbelastingstelsel ook aangepast voor minimumverdieners. De nieuwe situatie bracht veel vragen voor zowel werkgevers als werknemers met zich mee.

*Directie Arbeidszaken Bonaire:*

Op Bonaire is het totaal aantal klachten in 2008 toegenomen vergeleken met het voorgaande jaar. Behalve over de cessantieregeling, zien wij een toename bij alle categorieën klachten.

**Tabel 5: Behandelde klachten naar aard, Bonaire 2004 – 2008.**

Aard klachten	2004	2005	2006	2007	2008
Arbeidsregeling	42	40	61	59	82
Vakantieregeling	35	40	29	37	38
Minimumloon	38	55	51	11	28
Cessantia	59	40	24	3	28
Ontslagwet	13	47	35	39	60
<b>Totale klachten</b>	<b>187</b>	<b>222</b>	<b>200</b>	<b>149</b>	<b>226</b>

In 2008 zijn 97 van de 226 klachten opgelost. Dit is bijna 43% van de klachten. Bij 26 van de klachten werd doorverwezen naar het gerecht en 93 klachten werden ongegrond verklaard.

*Directie Arbeidszaken St. Maarten:*

Na een sterke toename van de klachten in 2007 t.o.v de eerdere jaren, is er weer een opvallende afname te constateren in 2008.

**Tabel 6: Behandelde klachten naar aard, St. Maarten 2004 – 2008.**

Klachten	2004	2005	2006	2007	2008
Ontslagwet (ook cessantia regeling)	303	321	225	381	319
Minimumloon	28	23	19	31	13
Vakantieregeling	25	22	22	34	22
Arbeidsverhouding	53	73	40	66	45
BWNA	192	185	111	309	263
Arbeidsregeling	6	38	34	47	34
<b>Totaal</b>	<b>601</b>	<b>662</b>	<b>451</b>	<b>868</b>	<b>696</b>

In alle categorieën<sup>4</sup> heeft er in 2008 een daling van het aantal klachten plaatsgevonden. De grootste bijdragers aan de afname zijn de klachten met betrekking tot de ontslagwet (45.8 procent) en het burgerlijk wetboek (37.8 procent). Categorieën, waar juist in 2007 een flinke toename was te constateren.

## 5.2 Ontslagverzoeken

De werkzaamheden gerelateerd aan ontslagverzoeken zijn gebaseerd op de bepalingen van de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten (P.B. 1972, no.111) en enige artikelen van het Burgerlijk Wetboek.

***TOELICHTING:***

De gang van zaken bij het verwerken van ontslagverzoeken van werkgevers is als volgt:

- De werkgever stuurt de ontslagaanvraag naar dirAZ, alwaar nagegaan wordt wat de reden voor de ontslagaanvraag is.
- Vervolgens wordt de werknemer in de gelegenheid gesteld om verweer te voeren tegen het ontslag of de

<sup>4</sup> De indeling van de categorieën wijkt af van die van Bonaire en Curaçao.

ontslagreden.

- In de meeste gevallen wordt hierna door de ontslagambtenaar die de zaak behandelt, contact opgenomen met de werkgever. Deze kan dan commentaar leveren op het verweer van de werknemer (repliek). Van de zijde van de Directie worden tevens bemiddelingspogingen ondernomen.
- Daarna wordt de werknemer in de gelegenheid gesteld voor het voeren van dupliek
- De ontslagambtenaar maakt vervolgens een rapport op van zijn bevindingen.

Dit rapport wordt samen met het verzoek en desbetreffende commentaren/reacties van partijen naar de Ontslagcommissie gestuurd. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers en heeft een onafhankelijke voorzitter. De commissie brengt op grond van het verzoek en de overige stukken advies uit aan de Directeur van dirAZ. Deze kan hetzij een ontslagvergunning verlenen dan wel weigeren. Beide partijen worden tenslotte door middel van een beschikking van het besluit van de Directeur in kennis gesteld. Thans is de gehele procedure aan een maximumtermijn van 6 weken gebonden.

#### *Directie Arbeidszaken Curaçao:*

In de periode van januari 2008 tot en met december 2008 werden 88 ontslagaanvragen bij dirAZ ingediend. Deze aanvragen hadden betrekking op 350 werknemers. Bij 248 werknemers werd het ontslag toegewezen, bij 10 afgewezen. Van 27 werknemers werd de arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden beëindigd en van 65 werknemers werd de ontslagaanvraag ingetrokken.

**Tabel 7: Overzicht ontslagaanvragen Curaçao 2008**

Maand	Aanvragen	Werknemers	Wederzijds akkoord	Toegewezen	Afgewezen	Ingetrokken
Januari	10	10	4	4	1	1
Februari	5	5	1	3	0	1
Maart	13	29	1	25	1	2
April	4	43	0	43	0	0
Mei	10	20	12	5	2	1
Juni	3	37	0	5	0	32
Juli	4	4	2	0	1	1
Augustus	5	5	2	0	1	2
September	5	62	1	58	1	2
Oktober	9	35	2	32	1	0
November	10	11	2	9	0	0
December	10	89	0	64	2	23
<b>Aantal</b>	<b>88</b>	<b>350</b>	<b>27</b>	<b>248</b>	<b>10</b>	<b>65</b>

**Tabel 8: Meerjaren overzicht ontslagverzoeken Curaçao 2004 – 2008.**

Ontslagverzoeken	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal ingediend	118	108	97	96	88
Aantal werknemers betrokken bij ontslagverzoeken	381	476	310	470	350
Toestemming verleend	200	314	238	398	248
Toestemming geweigerd	49	21	27	14	10
Wederzijds akkoord / ontslagverzoek ingetrokken	75	69	33	58	92

De gemiddelde afhandelingstermijn van ontslagverzoeken in het jaar 2008 bedroeg 31.8 dagen oftewel 4.5 weken. De afhandelingstermijn is de duur van de behandeling van een ontslagaanvraag die de gehele procedure doorloopt.

*Directie Arbeidszaken Bonaire:*

De dalende trend in het aantal ontslagverzoeken op Bonaire houdt aan. Het laagste aantal van 3 ontslagverzoeken werd geregistreerd in 2005. Er waren daar toen slechts 4 werknemers bij betrokken. In 2008 is er sprake van slechts 5 verzoeken voor 5 werknemers.

**Tabel 9: Ontslagverzoeken Bonaire 2004 – 2008.**

Ontslagverzoeken	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal ingediend	7	3	6	6	5
Aantal werknemers betrokken bij ontslagverzoeken	42	4	10	13	5
Toestemming verleend	28	1	9	3	5
Toestemming geweigerd	1	1	1	7	0
Wederzijds akkoord / ontslagverzoek ingetrokken	13	2	--	3	0

*Directie Arbeidszaken St.Maarten:*

Na dalingen in 2006 en 2007, neemt het aantal werknemers betrokken bij ontslagverzoeken in 2008 weer toe. Opvallend is ook dat het aantal keren dat toestemming geweigerd is in 2008, aanzienlijk hoger is dan de met afgelopen 5 jaren.

**Tabel 10: Ontslagverzoeken Bovenwinden 2004 – 2008.**

Ontslagverzoeken	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal werknemers betrokken bij ontslagverzoeken	185	215	124	109	130
Toestemming verleend	82	166	63	52	59
Toestemming geweigerd	12	5	10	13	27
Wederzijds akkoord / ontslagverzoek ingetrokken	15	32	24	20	17
In behandeling, afgewezen of aangehouden	76	12	27	24	27

### 5.3 Arbeidsinspectie

Arbeidsinspectie in het kader van de naleving van de arbeidswetgeving hoort officieel nog bij de werkzaamheden van de centrale overheid. In augustus 2000 is de Arbeidsregeling 2000 tot stand gekomen. De Arbeidsregeling 2000 bevat regels ten aanzien van: werktijden, rusttijden en werkroosters, maximale arbeidsduur, overwerk, nachtdienst, stand-by dienst, werken op rustdagen, zondagen en feestdagen.

De arbeidsinspectie controleert de volgende landsverordeningen op naleving:

- Landsverordening Minimumlonen (P.B. 1972, nr. 110, zoals gewijzigd)
- de Arbeidsregeling 2000; (P.B. 2000 nr. 67)
- de Vakantieregeling 1949, (P.B. 1949, nr. 17).

Arbeidsinspectie werkzaamheden behelzen voorts:

- het verzamelen van gegevens inzake de minimumlonen
- het verzamelen van gegevens met betrekking tot arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden
- het administratief verwerken van overtredingen (versturen van waarschuwingsbrieven) en tevens zorgdragen voor nadere inspectie
- het goedkeuren van arbeidstijden (roosters).

Op Curaçao is sinds 2001 nauwelijks sprake van inspectie bij bedrijven. Dit is een direct gevolg van het afslankbeleid van de Nieuwe Overheid waarbij veel ambtenaren met wachtgeld zijn gestuurd. In 2003 zijn alle overgebleven controleurs allround controleurs geworden. Een aparte afdeling arbeidsinspectie bestaat sindsdien niet meer. De laatste jaren worden danook amper controles uitgevoerd op naleving van de arbeidswetgeving. Er vinden slechts ad hoc inspecties plaats, meestal naar aanleiding van ontvangen klachten. In 2007 was er sprake van maar één geval van inspectie. In 2008 hebben zich geen activiteiten in het kader van arbeidsinspectie voorgedaan.

**Tabel 11: Aantal inspectiebezoeken op Curaçao 2004 – 2008.**

	2004	2005	2006	2007	2008
Bezochte bedrijven	7	11	20	1	0
Geregistreerde werknemers	447	682	1565	768	0

Voor de afdelingen van dirAZ in St. Maarten en Bonaire geldt dat zij wel uitvoerende taken verrichten, maar volgens het organisatiebesluit van de Nederlandse Antillen, de Landsverordening Organisatie Landsoverheid, bestaan deze afdelingen niet.

Op Bonaire zijn er, wegens een onvolledige personeelsbezetting, geen bedrijfsinspecties geweest tot 2005. In 2006 is er n.a.v diverse klachten van werknemers weer een start gemaakt met controles. In 2008 hebben controleurs van dirAZ Bonaire in samenwerking met controleurs van de Dienst Economische Zaken aldaar 80 controles uitgevoerd. Het betrof voornamelijk bedrijven in de bouw en het hotelwezen. Aanleiding hiertoe was het toenemende aantal klachten van werknemers in die sectoren.

**Tabel 12: Aantal inspectiebezoeken op Bonaire 2005 – 2008.**

	2005	2006	2007	2008
Bezochte bedrijven	-	10	20	80

Op St. Maarten hebben in de afgelopen zeven jaar geen arbeidsinspecties plaatsgevonden. Voor Saba en St. Eustatius zijn na 2005 geen cijfers beschikbaar. Er hebben in 2008 geen inspecties plaatsgevonden.

## 5.4 Veiligheidsinspectie

Veiligheidsinspectie is een taak van de individuele eilandgebieden. Nadat het in voorgaande jaren dirAZ niet gelukt was om van de eilanden informatie te ontvangen over de uitgevoerde inspecties, is er in 2007 zowel van Curaçao als Bonaire een rapportage ontvangen.

In 2008 is het wel gelukt om van de DAZ een rapportages te ontvangen. Een compleet overzicht van de verrichte werkzaamheden worden aan dit verslag als bijlage toegevoegd. Van Bonaire heeft dirAZ voor 2008, tot het moment van het afronden van dit jaarverslag, geen rapportage ontvangen. Ook van St. Maarten zijn geen cijfers beschikbaar.

**Tabel 13: Verrichte veiligheidsinspecties 2008**

	Curaçao		Bonaire	
	2007	2008	2007	2008
Geplande veiligheidsinspecties	-	-	972	-
Uitgevoerde veiligheidsinspecties	458	150	412	-
Overige werkzaamheden	937	162	2151	-

*Bron DAZ Curaçao en DEZA Bonaire*

## 5.5 Kosteloze Rechtskundige Bijstand (KRB)

De sectie uitvoering beoordeelt verzoeken om kosteloze rechtskundige bijstand en verstrekt kaarten rechtgevend op kosteloze rechtsbijstand aan personen die daartoe gerechtigd zijn. De wettelijke regeling inzake de KRB is vastgelegd in het Landsbesluit Kosteloze Rechtskundige Bijstand, P.B. 1959, nr. 198.

De regeling voorziet in het verlenen van K.R.B. aan min- en onvermogenen in geval van:

- Een civiele zaak, bijvoorbeeld: een arbeidsgeschil, een echtscheiding, een alimentatie zaak, een huurgeschil, enz
- Een strafzaak.

*Directie Arbeidszaken Curaçao:*

In tabel 17 wordt een overzicht gegeven van het aantal KRB toekenningen in civiele zaken over de periode van 2004 tot en met 2008. KRB in strafzaken geschiedt niet door dirAZ, maar door de Commissie Toevoeging in Strafzaken.

**Tabel 14: KRB Curaçao.**

Zaak	2004	2005	2006	2007	2008
Echtscheidingen	104	132	126	152	142
Arbeidsgeschillen	48	56	74	63	64
Overige civiele zaken	176	200	221	235	260
<b>Totaal</b>	<b>328</b>	<b>388</b>	<b>421</b>	<b>450</b>	<b>466</b>

In de periode januari 2008 tot en met december 2008 werden totaal 466 verzoeken om kosteloze rechtskundige bijstand toegekend. Deze kunnen worden onderverdeeld in 64 arbeidsgeschillen, 142 echtscheidingen en 260 overige civiele zaken zoals: boedelscheiding, verdeling van nalatenschap, alimentatie, letselschade, ontruiming woonhuis, opheffing beslag, in beroep beslissing S.V.B. etc. Het aantal verzoeken over het jaar 2008 is in vergelijking met de jaren 2006 en 2007 met respectievelijk 45 en 16 gestegen.

In totaal hebben 49 advocaten zich verbonden om rechtskundige bijstand te verlenen aan on- en minvermogenden. De advocaten verplichten zich aan cliënten kosteloos rechtskundige bijstand te verlenen tegen betaling door het Land van de wettelijke vergoeding van Nafls. 945,= (inclusief 5% O.B.) per aangelegenheid. Op grond van het bovengaande kan worden geconcludeerd dat het Land over de periode januari 2008 tot en met december 2008 een bedrag van plus minus Nafls. 450.000,= moest betalen voor rechtskundige bijstand aan on- of minvermogenden. Hier is geen rekening gehouden met een aantal keren die de onvermogende, als in de ongelijk gestelde partij, de proceskosten dient te dragen.

In een arbeidsgeschil kan degene wiens jaarlijkse bruto inkomen meer dan Nafl 12.000,= maar niet meer dan Nafl 22.500,= bedraagt aanspraak maken op rechtskundige bijstand mits hij of zij bij de kas van de Landsontvanger een eigen bijdrage betaalt. Naarmate het inkomen hoger wordt is een hogere eigen bijdrage verschuldigd. Over de periode januari t/m december 2008 heeft het Land een bedrag van Nafl 2250,= ontvangen aan eigen bijdragen. Dit is 0.5% van het totaal bedrag dat door het Land betaald wordt voor rechtskundige bijstand aan on- of minvermogenden.

Gedurende de periode januari 2008 tot en met december 2008 heeft de Minister van Justitie in 36 gevallen een uitzondering gemaakt op de verplichting tot het betalen van een eigen bijdrage en in 34 gevallen hebben cliënten wel een eigen bijdrage betaald.

*Directie Arbeidszaken Bonaire:*

De KRB-cijfers over de afgelopen vijf jaren van Bonaire zijn als volgt:

**Tabel 15: KRB Bonaire.**

Zaak	2004	2005	2006	2007	2008
Echtscheiding	32	23	42	28	27
Arbeidsgeschil	29	32	52	36	26
Andere civiele zaak	71	62	98	83	86
Hoger Beroepzaken <sup>5</sup>	16	14	10	10	1
<b>Totaal</b>	<b>148</b>	<b>131</b>	<b>202</b>	<b>157</b>	<b>140</b>

Na een sterke toename in het aantal KRB zaken in 2006 als gevolg van het toekennen van meer KRB aanvragen in vrijwel alle typen zaken, zijn de cijfers sinds 2007 weer aan het normaliseren.

*Directie Arbeidszaken St. Maarten:*

Op St. Maarten laat het aantal toegekende KRB verzoeken t.b.v strafzaken (hoger beroepzaken) een flinke toename zien in 2008. Het betreft een stijging van bijna 60% vergeleken met 2007. Voor de cijfers zie tabel 16.

**Tabel 16: KRB St. Maarten.**

Zaak	2004	2005	2006	2007	2008
Echtscheiding	36	43	31	41	35
Arbeidsgeschil	99	95	110	112	119
Andere civiele zaak	91	108	103	85	80
Hoger Beroepzaken	78	125	132	106	178
<b>Totaal</b>	<b>304</b>	<b>371</b>	<b>376</b>	<b>344</b>	<b>412</b>

## 5.6 Bedrijfsongevallen

Volgens cijfers van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) zijn er in 2008 in totaal 1082 werknemers betrokken geweest bij een bedrijfsongeval. In 99.1% van de gevallen betrof het SVB verzekerden. Een compleet overzicht van de cijfers bevindt zich in het gecomprimeerd verslag 2008 van de SVB. Deze is als bijlage toegevoegd aan dit jaarverslag

---

<sup>5</sup> Geregistreerde strafzaken.

*Tabel 17: Overzicht van werknemers betrokken bij een bedrijfsongeval, 2004 – 2008.*

<b>Bedrijfsongevallen</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006<sup>6</sup></b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>
Man	580	560	667	673	701
Vrouw	341	323	371	377	381
<b>Totaal</b>	<b>921</b>	<b>883</b>	<b>1038</b>	<b>1050</b>	<b>1082</b>
% vrouwen	37,0	36,6	35,7	35,9	35,2

*Bron: SVB*

---

<sup>6</sup> Zie gecompriemd jaarverslag in bijlagen

---

## 6. LANDSBEMIDDELAAR

---

### **Visie:**

De door de wetgever vastgestelde visie en missie zijn richtinggevend en bepalend voor het handelen van de Landsbemiddelaar en het Bureau (Ei)Landsbemiddelaar.

Het Bureau (Ei)landsbemiddelaar is een professionele, integere en klantgerichte organisatie, die voor preventieve en curatieve handhaving van de arbeidsrust en –vrede zorgdraagt binnen de private- en semi-overheidssector op de arbeidsmarkt binnen de Nederlandse Antillen.

### **Missie:**

Het bewerkstelligen, bewaken en bevorderen van condities ter handhaving van de arbeidsrust en -vrede, door middel van met name:

- Het bevorderen van collectieve onderhandelingen en vrijwillige erkenning als het voorkeursproces om zaken tussen werkgevers en werknemers te regelen;
- Het ontwikkelen van de wetenschap, kunst en praktijk van geschilbeslechting;
- Het bevorderen van gezonde en stabiele arbeidsverhoudingen;
- Het tegengaan of minimaliseren van werkonderbrekingen door het behulpzaam zijn van werkgevers en werknemers in het oplossen van hun meningsverschillen door middel van bemiddeling;
- De ontwikkeling en het onderhoud van constructieve gezamenlijke processen teneinde arbeidsverhoudingen, werkzekerheid en organisatie effectiviteit te ondersteunen.

Het is bij werkgevers en werknemers(organisaties) bekend dat het Instituut van de Landsbemiddelaar door de wetgever is ingesteld om de arbeidsrust- en vrede binnen de private- en semi overheidsector in de Nederlandse Antillen te bewaken, te handhaven, te bevorderen en te herstellen. Centraal in het functioneren van de Landsbemiddelaar als beheerder van de genoemde rust en vrede is het preventief cq. pro-actief optreden.

Om laatstgenoemde reden onderhoudt de Landsbemiddelaar zeer nauw contact met werkgevers- en werknemersverenigingen. De ontwikkelingen op het gebied van de arbeidsverhoudingen worden zeer nauwlettend in de gaten gehouden. Hierbij zijn de media van essentieel belang en wordt de relevante berichtgeving nauwlettend gevolgd.

## 6.1 Bevoegdheden en taken

Zolang de volledige decentralisatie van de taken van de Landsbemiddelaar niet heeft plaatsgevonden zal de Landsbemiddelaar op het Eilandgebied Curaçao verantwoordelijk zijn voor de eilandgebieden Curaçao, Bonaire en de Bovenwindse eilanden. Tot 1999 beschikte Bonaire over een plaatsvervangend Landsbemiddelaar. Hierna is er ondanks de gestarte werving geen geschikte kandidaat gevonden, waardoor de Landsbemiddelaar op Curaçao wanneer noodzakelijk Bonaire moet bedienen en zich in voorkomende gevallen naar Bonaire moet begeven. Op de Bovenwindse Eilanden fungeert de Hoofd dirAZ aldaar als plaatsvervangend Landsbemiddelaar.

In de Arbeidsgeschillenlandsverordening 1946 (P.B. 1946 – no. 119) zoals gewijzigd heeft de wetgever naast de eerdergenoemde hoofddoelen aan de Landsbemiddelaar een aantal autonome bevoegdheden toebedeeld ter realisatie van deze taken. Met name gaat het hier om:

- het bemiddelen in ontstane geschillen over arbeidsaangelegenheden tussen werkgevers en vakbonden;
- het bijstaan van CAO-partijen met alle ten dienste staande middelen tijdens CAO-onderhandelingen;
- het houden van referenda in bedrijven m.b.t. de erkenning van vakbonden ter vertegenwoordiging van werknemers;
- het gevraagd en ongevraagd adviseren van bestuurders omtrent onderwerpen van sociaal-economische aard;
- het verstrekken van adviezen en/of voorlichting aan werkgevers, vakbonden en werknemers aangaande arbeidsaangelegenheden.

Het voorgaande houdt in dat de Landsbemiddelaar ingevolge art. 4A van de onderhavige verordening ambtshalve zijn/haar bemiddeling kan aanbieden, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 5 en 19 van de Arbeidsgeschillenlandsverordening. Art. 5 bepaalt dat de Landsbemiddelaar zich dient te onthouden van tussenkomst of verdere tussenkomst in een geschil:

- indien hem/haar blijkt dat partijen eigen bemiddelaars hebben, tenzij uit de omstandigheden valt af te leiden, dat deze bemiddelaars niet in het geschil gekend zullen worden of het optreden van deze bemiddelaars niet tot vereffening van het geschil heeft geleid;
- indien hem/haar blijkt, dat het geschil een rechtsgeschil is.

Dit geldt zolang onderhandelingen, gaande zijn en naar zijn oordeel uit de omstandigheden redelijkerwijs valt af te leiden dat die onderhandelingen tot oplossing van het geschil kunnen leiden.

Hebben de in het eerste lid van artikel 5 onder a en b genoemde omstandigheden slechts betrekking op een gedeelte van de bij het geschil betrokken werkgevers of werknemers, dan beslist de landsbemiddelaar, naar gelang van omstandigheden, of en in hoeverre hij in het geschil tussenbeide zal komen.

Art. 19 geeft aan dat de Arbeidsgeschillenlandsverordening niet van toepassing is op geschillen tussen personen die, anders dan krachtens arbeidsovereenkomst, in dienst zijn van een publiekrechtelijk lichaam, en dat lichaam.

## 6.2 Activiteiten landsbemiddelaar

In tabel 18 zijn de activiteiten van de landsbemiddelaar Curaçao van 2004 tot en met 2008 weergegeven.

*Tabel 18: Activiteiten landsbemiddelaar Curaçao 2004 - 2008.*

		2004	2005	2006	2007	2008
Stakingen	Bemiddeling <sup>7</sup>	130	210	185	171	239
	Private sector	11	12	29	23	19
	Publieke Sector	8	7	10	20	3
	Nieuw afgesloten CAO's	14	15	15	17	8
	Geregistreerde geldige CAO's	89	108	91	93	93
Totaal behandeld	Geschillen	11	11	19	19	28
	Erkenningsverzoeken	6	13	5	3	4
	Referenda	1	4	3	1	0
	Vrijwillige erkenning	1	2	1	1	4

Terwijl vanaf 2006 een afnemende trend te constateren was in het aantal bemiddelingen van de Landsbemiddelaar op Curaçao, laat 2008 plotseling een flinke stijging zien.

<sup>7</sup> De regel bemiddeling geeft het aantal bemiddelingszittingen weer dat plaats heeft gehad.

Nadat in de periode 2006 - 2007 een sterke toename plaatsvond van het aantal stakingen in de private sectoren en in de publieke sector, is er in 2008 weer een daling te zien. Vooral in de publieke sector is de daling groot.

De afgelopen jaren is het aantal afgesloten CAO's ongeveer constant gebleven op gemiddeld 15 per jaar. In 2008 is plotseling een daling te constateren. Het aantal behandelde geschillen laat een flinke stijging zien vergeleken met de afgelopen 5 jaar. Het aantal erkenningsverzoeken is gestaag gedaald in de afgelopen vijf jaar. De aantallen referenda en vrijwillige erkenningen zijn relatief constant gebleven in de afgelopen vijf jaar.

### 6.3 Activiteiten landsbemiddelaar voor de Bovenwindse Eilanden

Het aantal bemiddelingen in CAO onderhandelingen fluctueert. Opvallend is de piek in 2007 van 126 en de sterke daling in 2008 naar 31. Het aantal besprekingen in verband met referendum verzoeken is weer gedaald naar het niveau van de jaren voor 2007. Het aantal referenda is ongeveer op hetzelfde niveau gebleven als de afgelopen jaren. Het aantal andersoortige bemiddelingen is in 2008 sterk toegenomen vergeleken met 2007.

*Tabel 19: Activiteiten Landsbemiddelaar voor de Bovenwindse Eilanden.*

Jaar	Andersoortige Bemiddelingen	Referenda	Besprekingen i.v.m referendum verzoek	Bemiddeling C.A.O-onderhandelingen
2004	4	4	11	17
2005	53	13	15	41
2006	85	10	18	48
2007	21	9	26	126
2008	46	12	14	31

---

## 7. CIJFEROVERZICHT VAN DE ANTILLIAANSE ARBEIDSMARKTEN

---

In dit overzicht wordt cijfermatig ingegaan op de situatie op de arbeidsmarkt van de drie qua beroepsbevolking grootste arbeidsmarkten van de Nederlandse Antillen.

Alle cijfers zijn gebaseerd op arbeidskrachtenonderzoeken (AKO's) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dit onderzoek wordt jaarlijks gehouden in Curaçao en om het jaar in Sint Maarten en Bonaire. Voor 2008 zijn er wel nieuwe cijfers voor Bonaire, maar niet voor St. Maarten. De cijfers en beschrijvingen van St. Maarten zijn daarom hetzelfde als in het jaarverslag 2007.

Door slechts AKO's te vergelijken worden het conceptuele kader en de meetmethode constant gehouden. Aangezien het AKO een steekproefonderzoek is, kunnen toevalsafwijkingen wel een rol spelen bij de verschillen tussen de diverse jaren.

### 7.1 Kerncijfers

#### *Bevolking en beroepsbevolking:*

In tabel 20 wordt een overzicht gegeven van de bevolking en beroepsbevolking in Curaçao. Daaruit blijkt dat de werkende bevolking haar toenemende trend voortzet. Sinds 2006 laat het aantal werkzoekenden een sterk dalende trend te zien. Hierdoor daalt het werkloosheidspercentage flink in 2008 tot 10,3 procent. Dit is het laagste niveau van de afgelopen vijf jaar. De participatiegraad geeft aan welk deel van de totale bevolking arbeidsactief is. Onder arbeidsactieven vallen ook werkzoekenden. De groei van de werkende bevolking overtreft die van de totale bevolking in 2008. Omdat het aantal werkzoekenden fors daalde blijft de participatiegraag nagenoeg ongewijzigd. Deze bedraagt in 2008 45,5 procent van de totale bevolking.

**Tabel 20: Ontwikkeling in de bevolking en de beroepsbevolking van Curaçao.**

		2004	2005	2006	2007 <sup>s</sup>	2008
1	Werkend	51474	51343	52050	54049	56535
2	Werkzoekend	9861	11392	8931	7659	6486
3 (1+2)	Beroepsbevolking	61335	62735	60981	61706	63021
4	Totale bevolking	132207	135474	135250	137124	138642
5 (3:4)	Participatiegraad	46%	46%	45%	45%	46%
6 (2:3)	Werkloosheid	16%	18%	15%	12%	10%

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de situatie in Bonaire. In Bonaire groeide de werkende bevolking tussen 2002 en 2008 sterk, terwijl de werkzoekende bevolking afnam. Het gevolg is een dalend werkloosheidspercentage. Met zes procent heeft Bonaire de laagste werkloosheid van de drie grotere eilanden. In tegenstelling tot Curaçao (en St. Maarten) stijgt de participatiegraad in Bonaire wel. Deze bedraagt 54 procent in 2008.

**Tabel 21: Ontwikkeling in de bevolking en in de beroepsbevolking Bonaire.**

		2002	2004	2006	2008
1	Werkend	4334	4661	5647	6408
2	Werkzoekend	571	456	481	433
3 (1+2)	Beroepsbevolking	4905	5117	6128	6841
4	Totale bevolking	9928	10432	11793	12631
5 (3:4)	Participatiegraad	49%	49%	52%	54%
6 (2:3)	Werkloosheid	12%	9%	8%	6%

Het aantal werkenden in St. Maarten steeg tussen 2003 en 2007 aanzienlijk. Het aantal werkzoekenden is met bijna 1000 afgenomen, zodat het werkloosheidspercentage aanzienlijk afneemt naar 11 procent. De participatie in St. Maarten is met ruim 59 procent zeer hoog. St. Maarten heeft de hoogste participatiegraad van alle eilanden. Dit wordt waarschijnlijk beïnvloed door het feit dat veel migranten zonder afhankelijke familieleden naar het eiland komen om te werken. St. Maarten heeft veruit het hoogste percentage migranten.

<sup>s</sup> De cijfers over 2007 verschillen met het jaarverslag 2007 door aanpassingen van het CBS

**Tabel 22: Ontwikkeling in de bevolking en in de beroepsbevolking St. Maarten.**

		2003	2005	2007
1	Werkend	16200	18073	20720
2	Werkzoekend	3433	2798	2446
3 (1+2)	Beroepsbevolking	19633	20871	23166
4	Totale bevolking	33317	35910	39011
5 (3:4)	Participatiegraad	59%	58%	59%
6 (2:3)	Werkloosheid	18%	13%	11%

*Beroepsbevolking naar geslacht:*

In tabel 23 staan de kernvariabelen van de arbeidsmarkt per geslacht. Daaruit valt af te leiden dat het aantal werkende vrouwen in Curaçao een stijgende lijn aanhoudt. In 2008 steeg ook het aantal werkende mannen sterk. Als gevolg daarvan waren er in 2008 weer meer werkende mannen dan werkende vrouwen.

Het aantal werkzoekende mannen is sterk gedaald in de periode 2006 tot 2008. Dit heeft een sterk lagere werkloosheid onder de mannen tot gevolg; 8 procent in 2008 t.o.v 11 procent in 2006. Bij de vrouwen is de werkloosheid in 2008 ook noemenswaardig gedaald ten opzichte van 2006 met 6 procentpunten.

De participatiegraad van vrouwen blijft nog wel aanzienlijk lager dan die van mannen. Het verschil bedraagt in de laatste jaren minstens vijf procentpunten. Het verschil tussen het aantal mannen en vrouwen in de totale bevolking blijft ongeveer constant omdat de mannelijke - en vrouwelijke bevolking in gelijke mate zijn toegenomen in het afgelopen jaar.

**Tabel 23: Ontwikkeling van de bevolking en de beroepsbevolking naar geslacht Curaçao.**

		2006		2007		2008	
		man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
1	Werkend	26002	26049	26478	27301	28358	28177
2	Werkzoekend	3323	5608	2913	4433	2484	4002
3 (1+2)	Beroepsbevolking	29325	31657	29391	31734	30841	32179
4	Totale bevolking	61658	73591	61742	73771	63090	75550
5 (3:4)	Participatiegraad	48%	43%	48%	43%	49%	43%
6 (2:3)	Werkloosheid	11%	18%	10%	14%	8%	12%

De werkzame bevolking op Bonaire laat dezelfde kenmerken zien als die op Curaçao. Een belangrijk verschil is wel dat het aantal werkzoekenden op Bonaire in de afgelopen twee jaren onder de mannelijke bevolking is toegenomen. Bij de vrouwen zien we juist een afname. Dankzij de groei van de werkzame bevolking daalde toch het werkloosheidspercentage.

**Tabel 24: Ontwikkeling van de bevolking en de beroepsbevolking naar geslacht Bonaire.**

		2004		2006		2008	
		man	vrouw	man	vrouw	man	Vrouw
1	Werkend	2266	2395	2941	2706	3510	2898
2	Werkzoekend	207	253	205	276	231	201
3 (1+2)	Beroepsbevolking	2473	2648	3146	2982	3741	3099
4	Totale bevolking	4999	5437	5734	6066	6273	6357
5 (3:4)	Participatiegraad	50%	49%	55%	49%	60%	49%
6 (2:3)	Werkloosheid	8%	10%	7%	9%	6%	7%

Zowel bij de mannen als bij de vrouwen is het aantal werkenden op St. Maarten in de periode 2003 – 2007 gestegen, hoewel de stijging bij het mannelijke deel van de bevolking iets sneller verloopt. Ondanks een daling in beide categorieën van de werkzoekenden is de beroepsbevolking toegenomen. Voor de werkloosheid betekent dit voor zowel de mannen als de vrouwen een flinke daling van 7 en 6 procentpunten respectievelijk.

**Tabel 25: Ontwikkeling van bevolking en beroepsbevolking naar geslacht St. Maarten.**

		2003		2005	2007		
		Man	vrouw	man	Vrouw	man	Vrouw
1	Werkend	8780	7419	9714	8359	11310	9411
2	Werkzoekend	1545	1888	1194	1604	935	1510
3 (1+2)	Beroepsbevolking	10325	9307	10980	9963	12245	10921
4	Totale bevolking	16203	17114	17303	18607	18834	20177
5 (3:4)	Participatiegraad	64%	54%	63%	54%	65%	54%
6 (2:3)	Werkloosheid	15%	20%	11%	16%	8%	14%

## 7.2 Werkenden

Het grootste gedeelte, 39 procent, van de werkzame bevolking op Curaçao heeft het voortgezet onderwijs 1<sup>e</sup> fase genoten. Dit is een daling van 2 procentpunten t.a.v de voorafgaande 4 jaren. Opvallend is dat groep hoog opgeleiden een stijging laat zien van afgerond 3 procentpunten t.a.v de voorgaande drie jaren. Het aandeel in de werkzame bevolking dat slechts basisonderwijs heeft genoten blijft schommelen rond 9 procent.

**Tabel 26: Werkzame bevolking naar opleidingsniveau Curaçao.**

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
Basisonderwijs	9%	8%	10%	9%	8%
Voortgezet onderwijs 1 <sup>e</sup> fase	41%	41%	41%	41%	39%
Voortgezet onderwijs 2 <sup>e</sup> fase	28%	29%	27%	30%	30%
Hoger onderwijs	19%	20%	20%	20%	23%
Onbekend	4%	2%	3%	0%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Bonaire is het percentage van de categorie “onbekend” in 2008 veel hoger dan voorgaande jaren. Dit maakt een vergelijking moeilijk, maar wat in ieder geval opvalt is dat het percentage van de werkzame bevolking dat slechts basisonderwijs heeft genoten blijft dalen. In 2008 constateren wij een daling van 3 procentpunten vergeleken met het jaar daarvoor. Hoewel de groep met het niveau voortgezet onderwijs 1<sup>e</sup> fase het grootste deel van de werkzame bevolking blijft vormen, zien wij sinds 2002 een dalende trend. Daartegenover zien wij een stijging van het niveau voortgezet onderwijs 2<sup>e</sup> fase. Het aandeel dat hoger onderwijs heeft genoten laat in 2008 een daling van 4 procentpunten zien.

**Tabel 27: Werkzame bevolking naar opleidingsniveau Bonaire.**

Relatief	2002	2004	2006	2008
Basisonderwijs	13%	8%	10%	7%
Voortgezet onderwijs 1 <sup>e</sup> fase	46%	42%	40%	44%
Voortgezet onderwijs 2 <sup>e</sup> fase	22%	29%	30%	25%
Hoger onderwijs	17%	17%	18%	14%
Onbekend	2%	4%	3%	9%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

De grootste groep op de arbeidsmarkt op St. Maarten is de groep met als niveau voortgezet onderwijs 1<sup>e</sup> fase. Het aandeel van deze groep neemt echter wel af. Net als op de beide andere eilanden groeit de groep met een opleiding op het niveau van de tweede fase van het voortgezet onderwijs. Ook het aandeel hoger opgeleiden lijkt te stijgen. Onbegrijpelijk is wel de sterke stijging van het aandeel werkenden met alleen maar een basisonderwijs na de daling die in 2005 werd gemeten.

**Tabel 28: Werkzame bevolking naar opleidingsniveau St. Maarten.**

Relatief	2003	2005	2007
Basisonderwijs	21%	15%	23%
Voortgezet onderwijs 1 <sup>e</sup> fase	44%	40%	38%
Voortgezet onderwijs 2 <sup>e</sup> fase	21%	25%	26%
Hoger onderwijs	11%	16%	13%
Onbekend	3%	4%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

De afgelopen vijf jaren laten op Curaçao weinig nieuwe veranderingen in de aandelen van de werkgelegenheid in de verschillende bedrijfstaken zien. De meeste werknemers hebben een baan in de handel. Daarna zijn de zakelijke dienstverlening en de overheid/ sociale zekerheid de grootste werkgevers.

Ontwikkelingen in de toeristen industrie worden nog niet bevestigd door hogere percentages werknemers in de horeca. Relatief gezien is de werkgelegenheid in deze industrie op Curaçao aanzienlijk lager is dan op

de andere eilanden. Verleken met Bonaire is het zelfs 50% lager. Daarentegen is de werkgelegenheid in de industrie en de financiële dienstverlening op Curaçao meer dan twee maal zo groot als op de andere eilanden. Dit heeft bij industrie voornamelijk te maken met de aanwezigheid van de dokmaatschappij en de olie raffinaderij.

*Tabel 29: Werkzame bevolking naar bedrijfstak Curaçao.*

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
Landbouw, mijnbouw en visserij	1%	1%	1%	1%	1%
Industrie	8%	7%	7%	7%	7%
Nutsbedrijven	1%	1%	2%	1%	1%
Bouwnijverheid	7%	7%	8%	7%	8%
Handel	19%	19%	19%	17%	17%
Horeca	8%	8%	8%	8%	8%
Transport en opslag	6%	6%	6%	6%	7%
Financiële dienstverlening	7%	7%	7%	8%	7%
Zakelijke dienstverlening	9%	10%	10%	10%	10%
Overheid, sociale zekerheid	9%	10%	9%	10%	9%
Onderwijs	4%	4%	5%	6%	5%
Gezondheidszorg, sociaal werk	9%	8%	8%	9%	8%
Overige diensten	7%	7%	7%	6%	6%
Particuliere huishoudingen	5%	5%	4%	3%	4%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Ook op Bonaire zijn er in de periode van 2002 tot en met 2008 geen grote veranderingen waar te nemen in de verdeling van de werkzame bevolking over de bedrijfstakken.

De meeste werkgelegenheid is te vinden in de sectoren horeca, handel en overheid/sociale zekerheid. Met betrekking tot de bedrijfstak overheid/ sociale zekerheid wijzen de cijfers uit dat het percentage dat hierin werkzaam is vier procentpunten hoger ligt dan op St. Maarten.

**Tabel 30: Werkzame bevolking naar bedrijfstak Bonaire.**

Relatief	2002	2004	2006	2008
Landbouw, mijnbouw en visserij	2%	2%	1%	1%
Industrie	4%	4%	3%	3%
Nutsbedrijven	1%	1%	2%	1%
Bouwnijverheid	9%	8%	10%	13%
Handel	15%	16%	15%	13%
Horeca	17%	17%	16%	16%
Transport en opslag	7%	7%	8%	8%
Financiële dienstverlening	3%	3%	3%	3%
Zakelijke diensten	7%	6%	6%	8%
Overheid, sociale zekerheid	13%	14%	13%	12%
Onderwijs	4%	4%	4%	5%
Gezondheidszorg, sociaal werk	7%	8%	7%	7%
Overige diensten	7%	7%	8%	8%
Particuliere huishoudingen	2%	2%	2%	1%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

St. Maarten kent geen grote ontwikkelingen met betrekking tot de aantallen werknemers in de verschillende bedrijfstakken. De twee koplopers zijn de handel en de horeca. De werkgelegenheid in de horeca is in 2007 wel relatief lager dan in 2005. De bouwnijverheid daar en tegen laat een flinke toename zien. Het aandeel dat werkzaam is in de bedrijfstak gezondheidszorg/ sociaal werk is sterk lager dan op de andere eilanden.

**Tabel 31: Werkzame bevolking naar bedrijfstak St. Maarten.**

Relatief	2003	2005	2007
Landbouw, mijnbouw en visserij	1%	1%	1%
Industrie	4%	3%	3%
Nutsbedrijven	2%	2%	1%
Bouwnijverheid	9%	9%	12%
Handel	20%	20%	21%
Horeca	16%	16%	13%
Transport en opslag	9%	8%	10%
Financiële dienstverlening	3%	3%	3%
Zakelijke diensten	9%	9%	11%
Overheid, sociale zekerheid	7%	9%	8%
Onderwijs	2%	2%	3%
Gezondheidszorg, sociaal werk	3%	3%	2%
Overige diensten	11%	10%	9%
Particuliere huishoudingen	5%	4%	4%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Curaçao is de verdeling van de werkzame bevolking naar nationaliteit in de periode van 2004 tot en met 2008 nagenoeg constant gebleven. Het aantal houders van een Nederlands paspoort is veruit de grootste groep. Na de Nederlanders, zijn de Colombianen, de Dominicanen en de Haïtianen de nationaliteiten die het meest vertegenwoordigd zijn.

**Tabel 32: Werkzame bevolking naar nationaliteit Curaçao.**

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
Nederlands	86%	86%	88%	88%	87%
Colombiaans	4%	4%	2%	3%	3%
Dominicaans	3%	4%	4%	2%	3%
Guyanees	1%	0%	0%	0%	0%
Haïtiaans	2%	1%	1%	2%	2%
Indiaas	0%	0%	1%	0%	1%
Jamaicaans	1%	1%	1%	0%	1%
Portugees	0%	0%	0%	0%	0%
Surinaams	0%	1%	0%	1%	0%
Venezolaans	1%	1%	1%	1%	1%
Anders	1%	1%	1%	1%	1%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Ook Bonaire kent een redelijk constante nationaliteitenverdeling in de periode 2002 tot en met 2008. Ook daar vormt de groep werknemers met een Nederlands paspoort de overgrote meerderheid, gevolgd door de Colombianen, Dominicanen en Venezolanen.

**Tabel 33: Werkzame bevolking naar nationaliteit Bonaire.**

Relatief	2002	2004	2006	2008
Nederlands	82%	83%	85%	88%
Chinees	2%	0%	1%	0%
Colombiaans	4%	4%	3%	4%
Dominicaans	5%	2%	3%	2%
Indiaas	1%	2%	1%	1%
Surinaams	2%	1%	0%	1%
Amerikaans	1%	1%	1%	1%
Venezolaans	2%	2%	3%	3%
Anders	3%	5%	3%	1%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

De verdeling van de nationaliteiten op St. Maarten laat een geheel ander beeld zien. Om te beginnen ligt het aandeel Nederlanders veel lager dan op de andere twee eilanden, namelijk net iets minder dan de helft. Ten tweede zijn er veel meer Haïtianen en Dominicanen.

Het percentage werknemers met een Jamaicaanse of Guyanese nationaliteit ligt op de twee andere eilanden op (afgerond) 0%, terwijl het op St. Maarten maar liefst 7 en 5 procent bedraagt.

*Tabel 34: Werkzame bevolking naar nationaliteit St. Maarten.*

Relatief	2003	2005	2007
Nederlands	46%	48%	49%
Chinees	0%	1%	0%
Dominicaans	10%	8%	9%
Guyanees	4%	7%	5%
Haitiaans	11%	10%	11%
Indiaas	2%	3%	2%
Jamaicaans	6%	7%	7%
Surinaams	1%	2%	1%
Amerikaans	1%	1%	1%
Engels	1%	1%	1%
Anders	17%	12%	13%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Curaçao is 62 procent van de werknemers in vaste dienst, een lichte daling ten opzichte van 2007. Daartegenover zien we een stijging in de categorieën tijdelijke dienst en losse dienst.

*Tabel 35: Werkenden naar economische positie Curaçao.*

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
Werkgever/Kleine zelfstandige	10%	11%	13%	11%	11%
Vaste dienst	64%	65%	62%	63%	62%
Tijdelijke dienst	6%	6%	8%	6%	7%
Losse dienst	13%	11%	9%	11%	12%
Contract	5%	5%	8%	8%	7%
Overig/Onbekend	1%	1%	1%	0%	1%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

In 2008 is er op Bonaire een daling in het aantal mensen in vaste dienst met drie procentpunten. Het percentage werknemers in vaste dienst gaat daarmee weer de richting van het lage percentage van 2002. Hiertegenover staat een toename van het aandeel van werknemers in tijdelijke dienst van drie procentpunten. Ook de categorieën werkgever/kleine zelfstandige en contract laten een stijging zien in 2008. Vergeleken met de andere eilanden heeft Bonaire het laagste percentage werknemers in vaste dienst.

**Tabel 36: Werkenden naar economische positie Bonaire.**

Relatief	2002	2004	2006	2008
Werkgever/Kleine zelfstandige	12%	11%	12%	14%
Vaste dienst	55%	59%	60%	57%
Tijdelijke dienst	11%	5%	7%	10%
Losse dienst	9%	11%	8%	6%
Contract	10%	12%	11%	12%
Overig/Onbekend	4%	2%	2%	2%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Uit tabel 37 blijkt dat in 2007 het percentage werknemers in vaste dienst op St. Maarten 68 procent blijft. Dit hoge percentage wordt deels verklaard door het lage percentage in losse dienst van slechts vier procent (vergeleken met 11 procent in Curaçao en 8 procent in Bonaire).

**Tabel 37: Werkenden naar economische positie St. Maarten.**

Relatief	2003	2005	2007
Werkgever/Kleine zelfstandige	14%	13%	11%
Vaste dienst	64%	68%	68%
Tijdelijke dienst	9%	8%	8%
Losse dienst	5%	3%	4%
Contract	7%	7%	7%
Overig/Onbekend	1%	2%	1%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Afgezien van de plotselinge stijging van 3 procentpunten in 2006 blijft het vakbondslidmaatschap op Curaçao nagenoeg constant. Nog altijd zijn meer dan vier op de vijf werknemers géén lid van een vakbond.

**Tabel 38: Werkzame bevolking naar vakbondslidmaatschap Curaçao.**

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
Lid van vakbond	17%	16%	19%	17%	16%
Geen lid van vakbond	83%	84%	80%	82%	84%
Onbekend	0%	0%	1%	1%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Bonaire is het percentage vakbondsleden drastisch gedaald in 2008. Het niveau ligt noemenswaardig lager dan de op de andere eilanden. Zie tabel 39 voor de details.

**Tabel 39: Werkzame bevolking naar vakbondslidmaatschap Bonaire.**

Relatief	2002	2004	2006	2008
Lid van vakbond	13%	14%	16%	9%
Geen lid van vakbond	87%	86%	84%	90%
Onbekend	0%	0%	0%	1%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

In de periode van 2003 tot en met 2007 heeft er op St. Maarten een forse ontwikkeling plaatsgevonden van het percentage vakbondsleden. Dit percentage is met 5 procentpunten gestegen, waardoor de waarde gelijk is aan die op Curaçao.

**Tabel 40: Werkzame bevolking naar vakbondslidmaatschap St. Maarten.**

Relatief	2003	2005	2007
Lid van vakbond	11%	11%	16%
Geen lid van vakbond	89%	89%	82%
Onbekend	0%	0%	2%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Uit tabel 41 kan worden opgemaakt dat de inkomensverdeling bij de werkenden op Curaçao een interessante ontwikkeling laat zien. De daling in de lage inkomenscategorie van 501-1000, die zich in 2007 heeft voorgedaan, blijft zich handhaven in 2008. Hoewel een kleine daling te constateren valt in de hoogste inkomenscategorie 5000+, is er toch sprake van een stijgende lijn die zich handhaaft in 2008.

**Tabel 41: Werkzame bevolking naar inkomenscategorie Curaçao.**

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
500 of minder	8%	6%	5%	5%	7%
501 – 1000	16%	13%	14%	11%	11%
1001 – 1500	18%	20%	20%	20%	22%
1501 – 2000	11%	12%	13%	12%	13%
2001 – 2500	9%	8%	9%	10%	8%
2501 – 3000	6%	7%	8%	7%	8%
3001 – 5000	17%	18%	18%	17%	17%
5001 en meer	10%	11%	10%	15%	14%
Onbekend	4%	5%	4%	2%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Bonaire is het percentage werknemers met een inkomen in de twee laagste categorieën gedaald van 25 procent in 2002 naar 17 procent in 2004 naar 12 procent in 2008. Het aandeel in deze laagste twee inkomenscategorieën is in deze periode dus gehalveerd.

In de hogere inkomenscategorïeën zien een aanzienlijke stijging in de tranche 1501-2000 en in de allerhoogste inkomenscategorïeën van 5000+. Over de periode 2002- 2008 constateren wij een stijging van maar liefst 5 procentpunten.

*Tabel 42: Werkzame bevolking naar inkomenscategorïe Bonaire.*

Relatief	2002	2004	2006	2008
500 of minder	10%	7%	5%	2%
501 – 1000	15%	10%	8%	10%
1001 – 1500	20%	22%	21%	19%
1501 – 2000	15%	17%	16%	23%
2001 – 2500	9%	13%	13%	12%
2501 – 3000	7%	8%	8%	10%
3001 – 5000	14%	13%	18%	14%
5001 en meer	5%	5%	8%	10%
Onbekend	5%	4%	4%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op St. Maarten laat het aantal werkenden in de categorïeën 1001- 1500 een aanzienlijke daling zien, te weten 6 procentpunten. Daartegenover zijn noemenswaardige stijgingen te zien in de hogere inkomenscategorïeën 3001-5000 en 5000+, met 5 – en 3 procentpunten respectievelijk.

Terwijl op de andere twee eilanden de grootste groep in de lagere inkomenscategorïe (1001-1500) valt, vormen op St. Maarten juist de middenhoge inkomens de meerderheid (3001-5000).

*Tabel 43: Werkzame bevolking naar inkomenscategorïe St. Maarten.*

Relatief	2003	2005	2007
500 of minder	6%	4%	2%
501 – 1000		9%	8%
1001 – 1500	13%	24%	18%
1501 – 2000	24%	17%	19%
2001 – 2500	17%	13%	12%
2501 – 3000	18%	9%	10%
3001 - 5000	14%	15%	20%
5001 en meer	6%	7%	10%
Onbekend	2%	2%	2%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Sinds 2006 meet het CBS op verzoek van de dirAZ de AKO's het aantal minimumloners. In 2007 is dit ook op St. Maarten gebeurd. Per sector kan dan worden aangegeven hoeveel mensen minder, precies en meer dan het verplichte minimumloon verdienen. In de tabellen hieronder staan daarvan de resultaten.

Op het totaal aantal werknemers verdient op Curaçao 29 procent minder dan of precies het minimumloon. Dit is 1 op de 4,3 werknemers. In 2007 bedroeg dit percentage 32%, een daling van 3 procentpunten dus. In de bedrijfstakken privé huishoudingen, landbouw, horeca en handel is het aandeel minimumloners het grootst en bedraagt het percentage 45 procent of meer (in de privé huishoudingen is het 91 procent). Zorgwekkend is dat een groter deel van het huishoudelijk personeel onder het betaald wordt dan het deel dat conform het wettelijk minimumloon betaald wordt.

De bedrijfstakken waarin de laagste percentages minimumloners voorkomen zijn de overheid, het onderwijs en de financiële diensten. Het percentage minimumloners ligt in deze bedrijfstakken lager dan 10 procent.

**Tabel 44: Aantal minimumloners per bedrijfstak op Curaçao in 2008.**

Bedrijfstak	onder	Precies	boven	Weet niet	totaal	% op of onder
Land-en mijnbouw/visserij	98	79	121	297	595	59%
Industrie	304	574	2235	751	3864	28%
Nutsbedrijven	0	43	537	131	711	7%
Bouw	628	565	2104	1609	4906	36%
Handel	928	2356	4024	2091	9399	45%
Horeca	819	1140	1429	793	4180	58%
Transport en communicatie	128	281	2826	724	3958	13%
Financiële diensten	45	138	3443	375	4001	5%
Zakelijke diensten	426	816	3477	1192	5913	26%
Overheid	53	109	3862	593	4618	4%
Onderwijs	20	67	2054	284	2425	4%
Gezondheidszorg	331	535	2655	777	4298	25%
Overige diensten	466	594	1637	661	3358	39%
Privé huishoudingen	637	508	113	705	1963	91%
Overig	0	0	162	46	208	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>4883</b>	<b>7804</b>	<b>30680</b>	<b>11030</b>	<b>54397</b>	<b>29%</b>

Op Bonaire ligt het aantal minimumloners op amper 16 procent. Hiermee is het percentage minimumloners bijna gehalveerd in vergelijking met 2006. In dat jaar bedroeg dat percentage 30%. De bedrijfstakken met relatief de meeste minimumloners zijn de overige diensten, de gezondheidszorg en de industrie. Deze bedrijfstakken worden gevolgd door de handel, de bouw en de horeca. In de financiële dienstverlening en het onderwijs werken de minste minimumloners. In de nutsbedrijven werken zelfs geen minimumloners.

*Tabel 45: Aantal minimumloners per bedrijfstak op Bonaire in 2008.*

Bedrijfstak	onder	precies	boven	totaal	% op of onder
Land-en mijnbouw	0	0	66	66	0%
Industrie	22	33	144	199	28%
Nutsbedrijven	0	0	32	32	0%
Bouw	27	94	515	636	19%
Handel	28	98	445	571	22%
Horeca	37	105	624	766	19%
Transport en communicatie	0	23	318	341	7%
Financiële diensten	10	0	180	190	5%
Zakelijke diensten	13	28	424	465	9%
Overheid	15	36	592	643	8%
Onderwijs	14	0	236	250	6%
Gezondheidszorg	21	84	215	320	33%
Overige diensten	53	33	287	373	60%
<b>TOTAAL</b>	<b>239</b>	<b>534</b>	<b>4078</b>	<b>4851</b>	<b>16%</b>

Op St. Maarten bedraagt het percentage minimumloners 29 procent. Dit is 1 op de 3,4 werknemers. De bedrijfstakken met de meeste minimumloners zijn de landbouw, de particuliere huishoudens, de horeca en de zakelijke dienstverlening.

In het onderwijs, de financiële dienstverlening en de nutsbedrijven werken relatief de minste minimumloners. Het percentage bedraagt in deze bedrijfstakken gemiddeld 8 procent.

In vergelijking met de andere twee eilanden valt het op dat St. Maarten een aanzienlijk hoger percentage minimumloners heeft in de sector landbouw en visserij. Dit wordt verklaard door de afwezigheid van relatief hoge lonen betalende mijnbedrijven in St. Maarten. Zowel op Curaçao als Bonaire vormen mijnbedrijven een behoorlijk deel van deze bedrijfstak.

**Tabel 46: Aantal minimumloners per bedrijfstak op St. Maarten in 2007.**

Bedrijfstak	onder	precies	boven	totaal	% op of onder
Land-en mijnbouw/visserij	50	32	27	109	75%
Industrie	39	88	302	429	30%
Nutsbedrijven	0	28	242	270	10%
Bouw	99	212	1405	1716	18%
Handel	341	735	2186	3262	33%
Horeca	377	363	1165	1905	39%
Transport en communicatie	104	92	1279	1475	13%
Financiële diensten	14	31	507	552	8%
Zakelijke diensten	274	390	1031	1695	39%
Overheid	173	154	1116	1443	23%
Onderwijs	26	12	506	544	7%
Gezondheidszorg	45	42	333	420	21%
Overige diensten	248	247	846	1341	37%
Privé huishoudingen	200	41	157	398	61%
Overig	0	13	26	39	33%
<b>TOTAAL</b>	<b>1990</b>	<b>2480</b>	<b>11128</b>	<b>15598</b>	<b>29%</b>

### 7.3 Werkzoekenden

In de tabellen aangaande de werkzoekenden worden ter verduidelijking naast de relatieve ook de absolute aantallen vermeld.

In tabel 47 wordt de werkzoekende bevolking op Curaçao onderverdeeld naar werkloosheidsduur. In het afgelopen jaar is het totaal aantal werkzoekenden gedaald met 12 procent van 7346 naar 6486. Verdeeld over de verschillende categorieën werkloosheidsduur valt op dat er een stijging van 5 procentpunten is in de groep 4 t/m 6 maanden. Ook de categorie “onbekend” is vrij hoog.

Voor het eerst in jaren is een daling te constateren in de categorie langdurig werklozen op Curaçao. Desondanks lijkt dit probleem zich indringender te manifesteren dan op de andere eilanden. Het percentage in deze groep bedraagt in 2008 36 procent. Dit percentage is 26 procentpunten hoger dan op Bonaire (in 2008) en 9 procentpunten hoger dan op St. Maarten (in 2007).

**Tabel 47: Werkzoekende bevolking naar werkloosheidsduur Curaçao.**

<b>Absoluut</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>
Minder dan 1 maand	370	492	268	232	291
1 t/m 3 maanden	1274	1499	1568	1043	1053
4 t/m 6 maanden	1381	1267	902	898	1077
7 t/m 9 maanden	660	774	635	503	417
10 t/m 12 maanden	635	867	726	707	652
Langer dan 12 maanden	4665	5683	5001	3856	2346
Onbekend	877	810	142	107	650
<b>TOTAAL</b>	<b>9862</b>	<b>11392</b>	<b>9241</b>	<b>7346</b>	<b>6486</b>
<b>Relatief</b>	<b>2004</b>	<b>2005</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>
Minder dan 1 maand	4%	4%	3%	3%	5%
1 t/m 3 maanden	13%	13%	17%	14%	16%
4 t/m 6 maanden	14%	11%	10%	12%	17%
7 t/m 9 maanden	7%	7%	7%	7%	6%
10 t/m 12 maanden	6%	8%	8%	10%	10%
Langer dan 12 maanden	47%	50%	54%	52%	36%
Onbekend	9%	7%	2%	1%	10%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Bonaire is in de periode van 2002 tot en met 2008 het aandeel dat minder dan 1 maand werkloos is verdubbeld van vier naar acht procent en vervolgens doorgestegen naar 14 procent. Dit duidt op een toename van frictie<sup>9</sup> werkloosheid. Verder is er een forse afname waar te nemen van 20 procentpunten in de groep die langer dan 12 maanden werkloos is. Deze afname wordt gecompenseerd door de toename in de groep 1 tot 3 maanden werkloos. Voor deze groep geldt dat er bij de vorige meting juist sprake was van een omgekeerde ontwikkeling.

**Tabel 48: Werkzoekende bevolking naar werkloosheidsduur Bonaire.**

<b>Absoluut</b>	<b>2002</b>	<b>2004</b>	<b>2006</b>	<b>2008</b>
Minder dan 1 maand	25	36	55	59
1 t/m 3 maanden	109	96	81	209
4 t/m 6 maanden	102	61	99	43
7 t/m 9 maanden	85	8	41	7
10 t/m 12 maanden	31	34	35	28
Langer dan 12 maanden	197	177	154	43
Onbekend	23	47	16	43
<b>TOTAAL</b>	<b>572</b>	<b>459</b>	<b>481</b>	<b>432</b>

<sup>9</sup> Frictiewerkloosheid is de tijdelijke werkloosheid tussen twee banen.

<b>Relatief</b>	<b>2002</b>	<b>2004</b>	<b>2006</b>	<b>2008</b>
Minder dan 1 maand	4%	8%	11%	14%
1 t/m 3 maanden	19%	21%	17%	48%
4 t/m 6 maanden	18%	13%	21%	10%
7 t/m 9 maanden	15%	2%	9%	2%
10 t/m 12 maanden	5%	7%	7%	6%
Langer dan 12 maanden	34%	39%	32%	10%
Onbekend	4%	10%	3%	10%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Uit tabel 49 blijkt dat op St. Maarten het aantal nieuwe werklozen minder dan 1 maand werkzoekend na een forse stijging in 2006 weer een flinke daling kent. Een opvallende stijging zien wij in de categorie 4 tot en met 6 maanden, namelijk 10 procentpunten. Ook de groep langdurig werkzoekenden laat een flinke stijging zien van 9 procentpunten in vergelijking met 2005. Toch lijkt het erop als wij naar het meerjarenoverzicht kijken dat Sint Maarten er redelijk in slaagt de langdurige werkloosheid terug te dringen. In absolute termen is het aantal werkzoekenden in de periode van 2003 tot en met 2007 gedaald.

*Tabel 49: Werkzoekende bevolking naar werkloosheidsduur St. Maarten.*

<b>Absoluut</b>	<b>2003</b>	<b>2005</b>	<b>2007</b>
Minder dan 1 maand	121	438	206
1 t/m 3 maanden	625	688	583
4 t/m 6 maanden	559	373	555
7 t/m 9 maanden	219	163	213
10 t/m 12 maanden	229	282	159
Langer dan 12 maanden	1144	513	665
Onbekend	535	340	64
<b>TOTAAL</b>	<b>3432</b>	<b>2797</b>	<b>2445</b>
<b>Relatief</b>	<b>2003</b>	<b>2005</b>	<b>2007</b>
Minder dan 1 maand	4%	16%	8%
1 t/m 3 maanden	18%	25%	24%
4 t/m 6 maanden	16%	13%	23%
7 t/m 9 maanden	6%	6%	9%
10 t/m 12 maanden	7%	10%	7%
Langer dan 12 maanden	33%	18%	27%
Onbekend	16%	12%	3%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

De verdeling van de opleidingsniveaus van de werkzoekenden op Curaçao, zoals weergegeven in tabel 50, is in de periode van 2004 tot en met 2008 niet onderhevig geweest aan sterke ontwikkelingen. Noemenswaardig is de toename van het aandeel werkzoekenden met Niveau 2, 2<sup>e</sup> fase met 6 procentpunten.

**Tabel 50: Werkzoekende bevolking naar opleidingsniveau Curaçao.**

Relatief	2004	2005	2006	2007	2008
Basisonderwijs	14%	16%	16%	12%	15%
Niveau 2, 1 <sup>e</sup> fase	58%	54%	53%	52%	53%
Niveau 2, 2 <sup>e</sup> fase	18%	20%	26%	26%	32%
onbekend	10%	10%	5%	10%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op Bonaire is het percentage “onbekend” in sommige jaren heel hoog. Dit maakt een vergelijking moeilijk. Wel zien wij een toename in de categorie niveau 2, 1<sup>e</sup> fase.

**Tabel 51: Werkzoekende bevolking naar opleidingsniveau Bonaire.**

Relatief	2002	2004	2006	2008
Basisonderwijs	14%	16%	7%	14%
Niveau 2, 1 <sup>e</sup> fase	65%	44%	59%	70%
Niveau 2, 2 <sup>e</sup> fase	20%	21%	22%	16%
onbekend	1%	19%	12%	0%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Op St. Maarten is het aandeel van zeer laag geschoolde werkzoekenden flink gestegen in 2007. Werkzoekenden met geen opleiding met 5 procentpunten en werkzoekenden met slechts basisonderwijs met maar liefst 10 procentpunten t.a.v 2005. Hiertegenover staat een daling in de groepen niveau 2, 1<sup>e</sup> fase en niveau 2, 2<sup>e</sup> fase met respectievelijk 18 en 3 procentpunten.

**Tabel 52: Werkzoekende bevolking naar opleidingsniveau St. Maarten.**

Relatief	2003	2005	2007
Geen		1%	6%
Basisonderwijs	24%	16%	26%
Niveau 2, 1 <sup>e</sup> fase	51%	55%	37%
Niveau 2, 2 <sup>e</sup> fase	14%	22%	19%
Niveau 3, 1 <sup>e</sup> fase	4%	5%	5%
Niveau 3, 2 <sup>e</sup> fase	1%	0%	1%
Onbekend	6%	2%	6%
<b>TOTAAL</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>	<b>100%</b>

Na twee jaar van dalende jeugdwerkloosheidspercentages wordt in 2008 weer een stijging van 2 procentpunten gemeten. Het niveau blijft weliswaar aanzienlijk onder de zeer hoge percentages van voor 2007, maar het is belangrijk om deze ontwikkeling scherp in de gaten te houden.

**Tabel 53: Jeugdwerkloosheid Curaçao.**

15-24	2004	2005	2006	2007	2008
Relatief	37%	44%	38%	24%	26%

Uit tabel 54 blijkt dat er op Bonaire een flinke daling van negen procentpunten heeft plaatsgevonden in 2008. Sinds 2002 laat de jeugdwerkloosheid op Bonaire een zeer positieve ontwikkeling zien.

**Tabel 54: Jeugdwerkloosheid Bonaire.**

15-24	2002	2004	2006	2008
Relatief	32%	25%	21%	12%

Op St. Maarten laat de jeugdwerkloosheid in de periode van 2003 tot en met 2007 een daling van 6 procentpunten zien.

**Tabel 55: Jeugdwerkloosheid St. Maarten.**

15-24	2003	2005	2007
Relatief	32%	30%	26%

Al met al kan geconcludeerd worden dat de jeugdwerkloosheid op alle eilanden de afgelopen jaren een positieve ontwikkeling laat zien. Met uitzondering van de lichte stijging in Curaçao in 2008 valt er op alle eilanden een daling te constateren.

---

## BIJLAGEN

---

### **Bijlage 1: Gecomprimeerd verslag van de bij de Sociale Verzekeringsbank van Curaçao in het jaar 2008 aangemelde bedrijfsongevallen.**

1. In het jaar 2008 zijn er 1082 bedrijfsongevallen aangemeld en geregistreerd bij de Sociale Verzekeringsbank te Curaçao.
2. Van de 1082 bedrijfsongevallen waren er 1072 gevallen waarbij de betrokken SVB-verzekerde werknemers ZV/OV (ziekte- en ongevallenverzekering) verzekerd waren, dit is plus minus 99,08%.  
Dit betekent dat bedoelde 1072 werknemers een salaris hadden die gelijk of lager was dan de in 2008 vastgesteld loongrens. De vastgestelde loongrens in 2008 was Nafl. 4.270,50 per maand.
3. Van de 1082 bedrijfsongevallen waren er 917 (84,75%) werknemers die een 5 daagse werkweek hadden, 144 (13,31%) werknemers met een 6 daagse, 10 (0,92%) met 5.5 daagse, 7 (0,65%) met 4 daagse werkweek, 4 (0,37%) werknemers met een 3 daagse werkweek.
4. Bij 701 (64,79%) gevallen betrof het een werknemer van het mannelijke geslacht en bij 381 (35,21%) een werknemer van het vrouwelijke geslacht.
5. Bij 285 (26,34%) gevallen ging het om een gehuwde werknemer, bij 784 (72,46%) gevallen ging het om ongehuwde werknemer, bij 7 (0,65%) gevallen ging het om een gescheiden werknemer en bij 6 ( 0,55%) ging het om weduwe/weduwenaar.
6. Het jongste slachtoffer was 20 jaar oud en het oudste slachtoffer was 77 jaar oud. Beiden zijn van het mannelijke geslacht.
7. 80 ( 7,39%) gevallen hebben zich afgespeeld bij werknemers die minder dan 30 kalenderdagen (een maand) in dienst waren van hun werkgever, waarvan 15( 1,39%) gevallen die zich op de dag van indiensttreding hebben afgespeeld.
8. Van de 1082 bedrijfsongevallen zijn er 94 (8,69%) gevallen, die tevens verkeersongevallen zijn. (Een verkeersongeval dat plaatsgevonden heeft terwijl de werknemer op de kortste weg van huis naar werk of van werk naar huis was, of terwijl de werknemer bezig was met uitvoeren van het tot zijn functie behorende werkzaamheid buiten kantoor).
9. De meeste gevallen 464 (42,88%) gevallen vonden plaats tussen 09:00 uur en 13:00 uur. Waarvan 61 (5,64%)gevallen rond 10.00 uur.  
De meeste ongevallen hebben plaats gevonden in de maanden juli 113 (10,44%) en september 101 ( 9,33%).
10. In de maand april hebben de minste ongevallen, t.w. 74 ( 6,84%) plaats gevonden.
11. De meeste ongevallen hebben plaats gevonden in of bij hotels 71 (6,56%), 70 (6,47%) in of bij constructiebedrijven. Van de 71 (6,56%) gevallen die plaats vonden in of bij hotels, hadden de meeste werknemers de beroep van kok.
12. Er waren geen bedrijfsongevallen met de dood als gevolg.
13. Van de 1082 bedrijfsongevallen zijn er 1049 (96,95%) gevallen als zijnde een bedrijfsongeval geaccordeerd, 26 (2,40%) gevallen zijn afgewezen, en 7 (0,65%) gevallen zijn nog in onderzoek.

14. Er zijn 27 (1,02%) werknemers die in het jaar 2008 twee keren slachtoffers van een bedrijfsongeval zijn geweest en er is 1 (0,09%) werknemer die in het jaar 2008 drie keren slachtoffer van een bedrijfsongeval is geweest.
15. Er zijn 16 bedrijven die 10 of meer bedrijfsongevallen bij de SVB hebben aangemeld.
16. Van de 16 bedoelde bedrijven is er 1 bedrijf met 10 aangemelde bedrijfsongevallen, 4 met 11, 2 met 12, 3 met 13, 1 met 14, 2 met 17, 1 met 20, 1 met 21, 1 met 26 aangemelde bedrijfsongevallen.
18. Het bedrijf met de meeste aanmeldingen 26 (2,40%) is een scheepreparatie bedrijf tw. Curacao Dry Dok Maatschappij N.V.
19. De bedrijfsoorten met de meeste aangemelde bedrijfsongevallen zijn: Horecabedrijven:145 (13,40%) Aannemers- en Constructiebedrijven:95 (8,78%) en Scheepvaart/repairatie bedrijven: 59 (5,45%)
20. De functies met de meest aangemelde bedrijfsongevallen zijn: helper 63 ( 5,82%), arbeider 58 ( 5,36%) en bij functie schoonmaakster 47 (4,34%) .
- \*21. De meest voorgekomen type ongevallen zijn: B2: 396 (36,60%) gevallen B1:185 (17,10%) gevallen, B7: 179 ( 16,54%) gevallen .
- \*22. De meeste getroffen lichaamsdelen zijn: C5: 276 (25,51%), gevallen C3: 255 (23,57%) gevallen C6: 147 (13,59%), gevallen C2: 129 (11,92%) gevallen en C8: 123 (11,37%). Het komt voor dat bij een slachtoffer meer dan een lichaamsdeel getroffen wordt.
- \*23. De meest voorkomende voorwerpen/middelen waarmee/ waardoor het letsel veroorzaakt zijn: D11: 498 (46,03%), gevallen, D7 175 (16,17%) gevallen en D2: 87 (8,04%) gevallen en D1: 82 (7,58%) gevallen.

(\*)Uitleg = B, C en D codes

**B= Type Ongevallen**

- B0- Overig
- B1 – Gevallen
- B2 - Getroffen door
- B3 – Extreme Temperatuur
- B4 – Elektrische stroom
- B5 – Uitglijden
- B6 – Gekneld
- B7 – Stoten of Schrammen
- B8 – Vertild
- B9 – Bedwelming

**C= Getroffen Lichaamsdelen**

- C0 – Overig
- C1 – Ogen
- C2 – Hoofd
- C3 – Hand
- C4 – Arm
- C5 – Been
- C6 – Voet
- C7 – Romp
- C8 – Rug

**D= Voorwerp/ Middelen**

- D1 – Machines
- D2 – Gereedschappen
- D3 – Krachtwerktuigen
- D4 – Hef / hijswerken
- D5 – Elektrische apparaten
- D9 - Ketel / drukvaten
- D10 – Hete substantie
- D11 – Werkruimte
- D12 – Liften

D6 – Chemicaliën  
D7 – Transportmiddelen  
D8  
JuZa/VBO/ere/20090722-01

–

Stof

## Bijlage 2: Jaarverslag 2008 Dienst voor Arbeidszorg

### Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2008 van de Dienst voor Arbeidszorg.

Dit jaarverslag is naar aanleiding van de rapportage aan het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao en aan de Internationale Arbeidsorganisatie ( ILO ) v.w.b. de werking van het ILO verdrag 81.

In dit verslag treft u een beschrijving van de belangrijkste activiteiten i.h.k.v. de arbeidsinspectie over het jaar 2008.

De Dienst voor Arbeidszorg valt onder het gezagsgebied van de gedeputeerde belast met Economie en Arbeid.

De Dienst voor Arbeidszorg richt zich in het kader van de arbeidsinspectie tot controle en toezicht op naleving van de arbeidswet- en regelgeving, voorlichting hieromtrent en de behandeling van klachten betreffende de arbeidsmarkt.

De arbeidsinspectie bevindt zich momenteel in een alarmerende situatie.

Er is nauwelijks sprake van arbeidsinspectie van arbeidsvoorwaarden met als gevolg een aanhoudende regen van klachten over overtredingen en mistanden van onze arbeidswetgeving en een ongewenste controle situatie van arbeidsomstandigheden.

Op grond van het bovenstaande is eilandgebied Curaçao al jaren niet in staat om op correcte wijze de verplichtingen die bovengenoemd verdrag met zich mee brengt na te komen.

In dit kader is er een "Nota arbeidsinspectie", ingediend bij Hoofd Dienst voor Arbeidszorg om te komen tot volledige naleving van het ILO verdrag.

Het uitblijven van volledige decentralisatie werkt ook verwarrend, in die zin dat ontslagzaken en kosteloze rechtskundige Bijstand nog steeds landsaangelegenheden zijn.

De Nederlandse Antillen is partij bij ILO conventie 81.

In deze conventie wordt onder arbeidsinspectie niet alleen verstaan wat hier bij ons arbeidsinspectie wordt genoemd, maar tevens wat wij de veiligheidsinspectie noemen.

Art.3, lid 1a t/m 1c van dit verdrag luidt:

De taak van de arbeidsinspectie zal zijn:

- a. het verzekeren van de naleving van de wettelijke bepalingen betreffende de arbeidsvoorwaarden en de bescherming van werknemers bij de uitoefening van hun werkzaamheden, zoals bepalingen betreffende de arbeidsduur, de lonen, de veiligheid, de gezondheid en het welzijn, de tewerkstelling van kinderen en jeugdige personen en andere verwante aangelegenheden.
- b. het geven van technische inlichtingen en adviezen aan de werkgevers en aan de werknemers over de meest doeltreffende middelen om de wettelijke bepalingen na te leven.
- c. het onder de aandacht van de bevoegde autoriteit brengen van de gebreken en misbruiken welke niet vooral onder de bestaande wettelijke bepalingen vallen

Dit verslag geeft een beschrijving van de belangrijkste activiteiten in het kader van de arbeidsinspectie onderverdeeld in:

- a) arbeidsinspectie inzake arbeidsvoorwaarden
- b) arbeidsinspectie inzake arbeidsomstandigheden
- c) klachtenbehandeling

## **Enige activiteiten in het verslagjaar**

### **Informatie bijeenkomst inzake hindervergunning**

De afdeling Arbeidsinspectie heeft op 26 maart deelgenomen aan een informatie bijeenkomst inzake hindervergunning in het Aqualectra gebouw aan de Pater Euwensweg.

### **Excursie.**

Op 27 maart vond er een rondleiding plaats onder leiding van Aqualectra in de dieselcentrale te dokweg en "waterplant-project", te Nieuw Poort.

### **Workshop schrijven van rapporten.**

Op 12, 15 en 17 september en 23, 25 en 29 september hebben resp. de Coördinator van arbeidsinspectie en een medewerker werkprogramma's "schrijven van ( beleid )rapporten" gevolgd.

### **Cursus Gastester.**

Van 3 t/m 5 november heeft, op verzoek van Refineria Isla Curaçao B.V., een medewerker van de afdeling arbeidsinspectie deelgenomen aan een driedaagse cursus "gas tester" te Refineria Isla.

### **Dagverblijf Hyatt Hotel Aruba.**

Op verzoek van Hyatt Curaçao heeft een medewerker op 3 december voor één dag op Aruba verbleven i.v.m. het plaatsen en in gebruik nemen van zeven, 1000 Gln gasreservoirs. Op Aruba heeft e.e.a. plaatsgevonden en uit dien hoofde was dit eendaagse verblijf van belang.

## **Peroneelsbezetting**

Hiërarchisch is de arbeidsinspectie een afdeling binnen de Werkvergunningen Buitenlandse Arbeidskrachten, WBA. Echter sinds de feitelijke overdracht van veiligheidsinspectie in 2001 aan Eilandgebied Curacao heeft de afdeling min of meer als een zelfstandige afdeling gedraaid en is ook als zodanig beschouwd.

In een vergadering op 28 maart 2008 met het Diensthoofd is officieel de coördinator voor de afdeling Arbeidsinspectie aangesteld.

De afdeling bestaat sindsdien uit:

1. Coördinator Arbeidsinspectie
4. Controleurs voor controle en toezicht op naleving van arbeidswetten betreffende arbeidsomstandigheden (veiligheidswetten en besluiten)
2. Medewerkers voor behandeling van arbeidsklachten betreffende arbeidsvoorwaarden.

## **Arbeidsinspectie inzake arbeidsvoorwaarden**

In dit onderdeel van arbeidsinspectie wordt geconcentreerd op naleving van:

- Burgerlijk Wetboek, van de overeenkomsten tot het verrichten van arbeid.
- Landsverordening minimumlonen, P.B. 1972, no. 110, zoals gewijzigd
- Arbeidsregeling 2000, P.B. 2000, no. 67
- Vakantieregeling 1949, P.B. 1949, no. 17
- Het verzamelen van gegevens met betrekking tot arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden
- Goedkeuring van arbeidsroosters
- Administratief verwerken van overtredingen ( versturen van waarschuwingsbrieven ) en zorgdragen voor nadere inspectie

De arbeidsinspectie in dit kader is zonder meer in een alarmerende situatie.

Deze komt er op neer dat er sinds jaar 2001 feitelijk geen arbeidsinspectie meer bestaat.

Een gevolg daarvan is dat steeds meer werkgevers ongestraft kunnen doen waar zij zin in hebben in hun arbeidsovereenkomsten.

Diverse sectoren zijn hier voorbeeldig van, i.h.b. de sectoren waar de lonen gelijk zijn aan het minimumloon.

Mocht er nog inspecties plaatsvinden dan is dat op ad-hoc basis en alleen op grond van behandeling van een klacht.

**Het is onaanvaardbaar om deze situatie te laten voortduren.**

## **Arbeidsinspectie inzake arbeidsomstandigheden**

In dit onderdeel van arbeidsinspectie wordt geconcentreerd op naleving van:

- Veiligheidslandsverordening 1958, ( P.B.1958, no. 14 )
- Veiligheidsbesluit I, ( P.B. 1955, no. 102 )
- Veiligheidsbesluit II, (P.B. 1958 no. 162 )
- Veiligheidsbesluit III, ( P.B. 1963 no. 140 )
- 

De arbeidsinspectie in dit kader bevindt zich ook al jaren in een ongewenste situatie.

Deze sectie heeft feitelijk vier controleurs voor het verrichten van de nodige controle.

Twee van de vier controleurs, werden echter ingezet voor het uitvoeren van taken toebehoren aan veiligheidsinspecteurs.

Werkzaamheden zoals het verlenen van gasvergunningen, adviezen ter verkrijging van hindervergunning, kraan, hef- en hijswerktuigen certificaten en gastesters bevoegdheden, onderzoeken naar toedracht c.q. mogelijke oorzaken van ernstige bedrijfsongevallen, controle bij hoogrisico bedrijven enz.

Een gevolg hiervan is simpelweg minder controle werkzaamheden.

<b>Aard werkzaamheden/inspectie</b>	2008
Gecontroleerde bedrijven	150
Klachten onderzoek	38
Ongevallen onderzoek	15
Onderzoek gasinstallatie/reservoir	42
Her controle	48
Advies inzake hindervergunning	12
Advies inzake sloopvergunning	-
Advies inzake erkenning gastesters	5
Advies inzake verwijderen van asbest	2
Advies Liftkeuring	-
Verlenen van ontheffingen	1

### **Korte toelichting v/d Werkzaamheden.**

Gecontroleerde bedrijven.

Het aantal gecontroleerde bedrijven is beduidend laag.

De reden hiertoe is: a) te kort aan controleurs  
b) het inzetten van controleurs voor het uitvoeren van taken toebehoren aan inspecteurs.

In 2008 werden in totaal 150 bedrijven gecontroleerd waarvan 48 niet voldeden aan de veiligheidsvoorschriften en onderworpen werden aan een hercontrole.

#### Klachten onderzoek.

Met klachten onderzoek worden de bedrijfsinspecties aangeduid die ondernomen zijn naar aanleiding van (vaak anonieme) telefonische of schriftelijke klachten omtrent de arbeidsveiligheid in de aangeklaagde onderneming.

Er werd in 2008, acht en dertig klachten ontvangen die geleid hebben tot een inspectie op arbeidsveiligheid op de werkplek.

#### Ongevallen onderzoek.

Het onderzoek naar ongevallen vindt plaats na bij de arbeidsinspectie gemelde bedrijfsongevallen.

In dit jaarverslag werden 15 bedrijfsongevallen onderzocht waarvan drie met dodelijke afloop.

De oorzaak van deze ongevallen waren hoofdzakelijk te wijten aan:

- onvoldoende veiligheidsmaatregelen bij standaard werkzaamheden,
- geen extra veiligheidsvoorzieningen bij bijzondere werkzaamheden,
- door toedoen van de werknemer zelf.

#### Gasinstallatie / reservoir.

De arbeidsinspectie ziet toe op keuring van nieuw aan te leggen gasinstallaties voor propaangas voor industrieel gebruik.

Het gaat hierbij om gasreservoirs met een inhoud van meer dan 150 liter.

Wanneer de te keuren gasinstallatie een beproeving op gasdichtheid met goed gevolg heeft doorstaan, stelt de arbeidsinspectie een concept besluit op voor besluitvorming door het bestuurscollege voor plaatsen en in gebruik nemen van bovenvermeld propaangasreservoir.

In dit verslagjaar heeft de arbeidsinspectie 42 adressen gekeurd.

De goedgekeurde adressen worden voor een vergunning verder afgehandeld.

#### Advies inzake hindervergunning.

De arbeidsinspectie is betrokken bij het verrichten van onderzoeken ten behoeve van hindervergunningen voor het plaatsen en in gebruik nemen van propaangasreservoirs.

In dit verslagjaar heeft de arbeidsinspectie 12 verzoeken binnen gekregen voor advies.

#### Erkenning gastesters.

De arbeidsinspectie is ook betrokken bij het uitbrengen van een vergunning door het bestuurscollege inzake de erkenning van gastesters, alsmede de administratie van het gastesten en gastesters.

In dit verslagjaar is er een verzoek ontvangen voor het erkennen van 5 gastesters voor het uitvoeren van gastesten op het terrein Refineria Isla ( Curazao ) S.A.

Het verzoek is afgehandeld en de besluiten afgeleverd.

#### Advies inzake het verwijderen van asbesthoudend materiaal.

De arbeidsinspectie is eveneens betrokken bij het verlenen van goedkeuring inzake het verwijderen van asbesthoudend materiaal.

Dit verslagjaar heeft zich twee gevallen voorgedaan aan boord van de schepen, Freewinds en Volvox Hollandia.

Verder werd volledig assistentie verleent aan werkzaamheden i.v.m. schade verricht aan asbesthoudend dakpanelen als gevolg van windhoos die verschillende wijken heeft getroffen in de maand oktober.

#### Verlenen van ontheffingen.

De arbeidsinspectie ziet toe op het verlenen van een ontheffing voor het hijsen van mensen in werkbakken, voor werkzaamheden die niet met behulp van trappen of liften uitgevoerd kunnen worden.

De arbeidsinspectie ziet in het formuleren van een besluit voor het bestuurscollege ter besluitvorming.

In dit verslagjaar heeft de arbeidsinspectie één verzoek ontvangen en afgehandeld.

#### Advies inzake sloopvergunning.

De arbeidsinspectie is betrokken bij het verlenen c.q. adviseren van goedkeuring bij sloopwerkzaamheden van verdiepingsgebouwen.

Samen met zijn verzoek dient de aanvrager een sloopplan in te dienen die door de arbeidsinspectie, na overleg met de aanvrager, wordt goedgekeurd.

De werkzaamheden worden in nauw overleg met de arbeidsinspectie uitgevoerd.

In dit jaarverslag is er geen verzoekschrift binnen gekomen.

#### Overtredingen.

Bij overtredingen en/of gevaarlijke situaties dient de arbeidsinspectie de overtredende instantie te verbaliseren, c.q. het werk te doen stoppen eventueel met de hulp van sterke arm.

In dit verslagjaar heeft deze situatie zich niet voorgedaan.

## Klachtenbehandeling .

Klachten met betrekking tot de volgende bepalingen worden onderscheiden:

- Arbeidsvoorwaarden zoals neergelegd in het Burgerlijk Wetboek N.A. bijv. opzeggingsbepaling, proeftijd, salarisslip, ontslag op staande voet.
- Arbeidsregeling 2000  
Klacht betreffende arbeidstijden, arbeidsduur en overwerk.
- Vakantieregeling
- Landsverordening minimumlonen
- Cessantía Landsverordening
- Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten.

In dit verslagjaar, zijn er in totaal 764 klachten bij de Dienst voor Arbeidszorg ingediend, hetgeen uitkomt op gemiddeld 63, 666 klachten per maand.

Dit totaal is onder te verdelen in:

* BWNA	:	294	( 38,482% )
* Ontslagwet	:	181	( 23, 692% )
* Minimumloon	:	147	( 19, 240% )
* Vakantie regeling	:	100	( 13, 089% )
* Arbeidsregeling	:	28	( 3,665% )
* Cessantía regeling	:	14	( 1, 832% )

De ingediende klachten zijn naar geslacht te verdelen in 386 vrouwen en 318 mannen.

Naar leeftijd is het als volgt:

60 t/m 70 jaar:	62 klachten
50 tot 60 jaar:	178 klachten
40 tot 50 jaar:	233 klachten
30 tot 40 jaar:	126 klachten
20 tot 30 jaar:	105 klachten